૭૪૮૭

# નસીહતુલ મુસ્લેમીન

તથા

## ઈલમે ગેબનો ફતવો

ઉર્દુથી તરજુમો કરી પ્રસિદ્ધ કરનાર

ગુલામ મોહંમદ બો. હાજી હાફેજ સાદેક

શરૂથી આખર સુધી પડવું એજ એની કીમત છે.

સને ૧૩૧૮ હીજરી

સંવત ૧૯૫૭ સને ૧૯૦૦

સુરત દેશિમીત્ર પ્રેસમાં કાશીદાસ ભગવાનદાસે છાપ્યાં.

# ખુદાના નામથી જે મોટો મેહેરબાન રહમકર્તા.

અલ્લાહની હમ્દ બે હીસાબ થાઓ અને તેના હબીબ મોહંમદ મોસતફા તથા તેવણુની આલ તથા અસહાબ તથા સર્વ મુમેનીન ઉપર અગણીત દુરૂદ અને સલામ થાઓ.

એ પછી ગુલામ મોહંમદ બીન હાજી હાફેજ સાદેક અરજ કરે છે કે હીન્દુસ્તાનમાં અને વિશેષ કરી ગુજરાતમાં કબર પુજા તથા ગેરૂલ્લાહની મદદ માગવાનો ઘણોજ રીવાજ પડી ગયો છે. અને તેઓને સમજાવવાનું કોઇ સાધન ગુજરાતીમાં નહી હોવાથી તેણુ આ રીસાલાનો તરજુમો સરલ અને ચાલુ ગુજરાતીમાં કીધો છે. અલ્લાહ એને કબુલ કરી લોકોપયોગી કરે. અને જેવી તરેહ તેના બીજા ગ્રંથોથી લોકો લાભ લઇ રહ્યા છે તેમ આનેથી પણ લાભ લે. જો એક મુસલમાન પણ બુરા રીવાજથી બચશે તો તેનું કલ્યાણ થશે. મોલવીઓ માણસોના ધર્મ સંબંધી હકીમો અને વેદકોના જેવા છે એટલે જેવી બીમારી જોવી તેવા ઇલાજ કરવો જોઇએ પણ અફસોસ કે હમણાના વાએજો કીસ્સાઓ તથા વલીઓની કરામતોને બ્યાન કર્યા કરે છે પણ વલીઓના અમલો બ્યાન કરતા નથી. વલીઓની કરામત બરહક છે પણ વાઅજના અર્થ નસીહત તથા બોધના છે તે પ્રમાણે જરૂરતનો ખીયાલ કરી વાઅજ કહેવી જોઇએ. મોલવીઓ જો ખુદાનો ખોફ રાખી લોકોના બુરા ભલા કહેવાનો ખીયાલ નહી રાખતાં સાફ નૈયતથી બ્યાન કરશે, તો ઇનશા અલ્લાહ જલદી ફાયદો થશે. પણ અફસોસ કે તેઓ લોકોથી ડરે છે. જો તેઓ મજાલેસુલ અબરારની એક એક મજલીસ બ્યાન કર્યા કરે તો લોકોને ઘણો લાભ થાએ અને તેઓને પણ સેહેલ પડે. આ રીસાલો હું ધારૂં છું કે ઘણો ઉપયોગી થશે. એમાં કરતાએ ઘણી સફાઇથી શીરકનુ બ્યાન કીધું છે. અને તેની સાથે બીદઅતીઓ તથા કબરપુજકોના શુબહોનો જવાબ પણ છે. એટલે વાંચનાર સાહેબને વાંચતાં કંઇ શક પડે તો ધીરજ રાખી આખો રીસાલો વાંચવો. ખુદા ચાહશે તો તેઓના શક દુર થશે.

એમાં વલીઓની કરામત કર્તા સાફ માને છે તેમ મુરદાને સવાબ પોહોંચાડવા ખુદા વાસ્તે કંઇ ખેરાત કરે તો તેનો સવાબ મુરદાને પોહોંચે છે[1] તેને તથા બુજરગોનો વસીલો પકડવાને પણ કર્તા માને છે. અને કેમ ન માને કરતા મોલવી ખુરમ અલી હનફી મજહબના મોટા વિદ્વાન વલીકામેલ છે મશારેકુલ અનવારનો તરજુમો એવણ સાહેબે કીધો છે. તેના ફાયદામાં હનફી મજહબના મસલાની દલીલો ઘણી સારી રીતે બ્યાન કીધી છે. તથા દુરૂલ મુખતારનો તરજુમો એવણે કીધો છે. એ શીવાઇ બીજી ઘણી કીતાબો લખી છે અને તે સર્વ ચાલુ છે ખુદા એવણુને જજાએ ખેર દીએ. અને ખુદા એવણુનો ફેજ જારી રાખે. મારા મોટા નસીબ કે ખુદાએ મને આ રીસાલાના તરજુમાની તોફીક દીધી. ઓ અલ્લાહ હું સખત છું મને નરમ કર. અને હું નીર્બળ છું મને કવી કર. અને હીદાયત આપવા પછી મારા દીલને તું સંભાળી રાખ. અને ખાતેમા ખેર કર. આમીન વસલ્લલ્લાહો અલન નબી.

---

૧ મરેલાને સવાબ પોહોંચાડવાની નૈયતથી ખુદા વાસતે કંઈ ખેરાત કરવી કે કંઇ નફલ સારૂં કામ કરવુ તેનો સવાબ તેને પુગે છે. એ સુંનત જમાતનો અકીદો છે. પણ જો કોઇના દીલમાં એમ હોએ કે જો હું મરેલની પાછલ ખેરાત અથવા ખરચ નહી કરીશ તો લોકો મને બોલશે. તો તો તે ખેરાતનો સવાબ નહી પોહોંચતા ઉલટો ગુનેહગાર થાએ છે. વળી મરેલાને સવાબ પોહોંચાડવા દીવસોનું મુકર કરવું એ હીન્દુઓનીચાલ છે એને શરીઅત ના પાડે છે. હદયતુલ હરમેનના પૃ૦ ૫૮માં દીવસ ઠેરવવાની સાબેતીમાં જે કીસ્સો ફતાવા એ જ જન્દીથી નકલ કીધો છે એ બનાવટી છે. તથા એ ફતાવો મુલ્લા અલી કારીનો રચેલો છે એમ જે તે રીસાલામાં લખાયુ છે તે પણ જુઠ છે. તેવણુના રચાયલા પુસ્તકમાં એ નથી. એવા ખોટા દાખલા લખી મજકુર રીસાલાવાળો લોકોને ભોરવે છે. અને કેટલાક અણસમજ તેની પાછળ દોરવાય છે મજકુર રીસાલામાં ફતાવા એજ જન્દીયાથી જે કીસ્સો નકલ થયો છે તેનું ખોટારૂં મોલવી અબદુલ હૈય લખનવવાળા સાહેબે પોતાના મુએ ફતાવા છપાએ‌લો સને ૧૩૦૯ના પુ. ૨ પૃ. ૧૭૫,૩૬૨માં કીધું છે. ગુલામ મોહંમદ.

# નસીહતુલ મુસ્લેમીન

## ખુદાના નામથી જે મોટો મહેરબાન રહમ કર્તા.

સુબહાન અલ્લાહ! અહા, શું તારી શાન છે કે; કોઈની મદદ વગર આટલા મોટા આસમાનને અને જમીનને કેવી ખુબસુરતી સાથે પેદા કીધાં. અને કોઇ નબીને કે કોઈ વલીને પોતાના કારખાનામાંથી કાંઇ પણ અખત્યાર આપ્યો નહિ. ઓ ઇલાહી તારા એહસાનના હજારો હજાર શુકર, કે તેં અમને કુરાન અને હદીસથી પોતાની તોહીદને સમજાવી. અને શીરકની આફત્તથી કે જેમાં એક જગત ફસેલી છે. તેથી ફકત તારા કરમથી અમોને બચાવ્યા. અને હજરત મોહંમદ સલલલ્લાહો અલેહે વસલ્લમની સીધી રાહ ઉપર ચલાવ્યા. ઇલાહી! આ રસુલ મકબુલ ઉપર

દુરૂદ અને રહમત મોકલ. કે જે તેવણુને માર્ગે ચાલ્યો, તેણે પોતાને વાસ્તે દોજખની આડ કીધી, અને જે પોતાના બાપદાદાની જહાલતની રાહ ઉપર અડી ગયો. અને તેમની હદીસને ન માની તો તેણે પોતાની આકેબત ખરાબ કીધી. અને તેવણુની આલ ઉપર રહમત મોકલ કે જેઓ તારા હુકમને તાબે રહ્યા છે, તે એટલા સુધી કે પોતાના જાનને તારા માર્ગ ઉપર કુરબાન કીધો. અને તેવણના નેક સહાબીઓ ઉપર (રહમત મોકલ); કે જેઓએ શીરક મુકાવી લાખો લોકોને મુસલમાન કીધા.

એ સર્વ પછી સાંભળવું જોઇએ કે, હમણાં હિંદુસ્તાનમાં એક અજાયબ જાતની બલા ફેલી છે કે, ઉમ્મતે મોહંમદીઆના ઘણા લોકો શીરકમાં સપડાયલા છે. પણ ઘણા મુસલમાનો બાપડા બે ઇલિમી અને ના વાકેફીને લીધે લાચાર છે. એ માટે સેવક **ખુરમઅલી** આજેજ (નિર્બળ) ના દીલમાં આવ્યું કે, આ શીરકની બુરાઇ કુરાન શરીફથી સાબેત કરીએ. અને દરેક આયતનો તરજુમો હિંદી ભાષામાં સાફ ચોખી રીતે કરીએ કે, જેથી જગતના બધા લોકોને ફાયદો થાય. અને જે મુસલમાન ભાઇઓ અરબી ભાષા જાણતા નથી, તેઓ એને સમજીને શીરકની આફતથી બચે. અને પોતાના પેગંબરનો રસ્તો અખત્યાર કરે. અને જે કોઇ એને પણ સમજે, અને નહિ માને તે પોતાનું માથુ ખાય કબરમાં તે પોતેજ તેને જણાય જશે. **સાંભળી રાખો.**

અલહમદો લીલ્લાહ કે સને ૧૨૩૮માં આ રીસાલો બન્યો. અને એનું નામ **નસીહતુલ મુસ્લેમીન** રાખ્યું. અને એની બધી મતલબો પાંચ ફસળમાં લખી છે. પહેલી ફસળમાં એવું બ્યાન છે, કે શીરક કોને કહે છે. બીજી ફસળમાં શીરક કરનારાઓની બેવકુફાઇનું બ્યાન છે, ત્રીજી ફસળમાં તે ચીજોનું બ્યાન છે કે; જે ચીજોને ખુદાએ પોતાના માન માટે ખાસ મુકરર કીધી છે. અને તે વગર બીજાને કરવું દુરસ્ત નથી. ચોથી ફસળમાં શીરકની રસમોનું બ્યાન છે. પાંચમી ફસળમાં શીરકની બુરાઇ અને શીરક કરનારાઓની સજાનું બ્યાન છે.

ઇલાહી ? અમારા ઉપર તથા મુસલમાન ભાઇઓ પર એવો કરમ કર કે દરેક ચીજનો તનેજ માલીક તથા મુખત્યાર જાણીએ, અને એને સમજીને તારા વગર કોઇથી ગરજ માગીએ નહિ. તું દુવાઓનો કબુલ કરનાર છે. બે રહમતેકા યા અરહમર્રાહેમીન.

## ફસલ પહેલી.

**શીરક કોને કહે છે તેનું બ્યાન એમાં છે.**

તોહીદ હિંદી જુબાનમાં એક જાણવાને કહે છે. અને શીરક સાથી (અથવા ભાગીદાર) કરવાને કહે છે. પ્રથમ મુસલમાન ઉપર એજ ફરજ છે કે, તે ખુદાની તોહીદને જાણે. અને શીરકથી બચે. તોહીદ એનું નામ નથી કે, જુબાનથી ખુદાને એક કહે અને પોતાની હાજતો, અને મતલબોને માટે પેગંબરો અને પીરોની માનતા માને. એનુંજ નામ તો શીરક છે. પણ તોહીદના અર્થ તો આ છે કે, માત્ર ખુદાનેજ દરેક ચીજનો માલીક તથા મુખત્યાર જાણે. અને એમ સમજે કે, તેના સિવાય ફરી તે પીર હોએ કે, પેગંબર હોએ, ફીરસ્તો હોએ, કે શહીદ હોએ, કોઇને જરા પણ તેના કારખાનામાં અખત્યાર નથી. તેની રૂબ્રુ સર્વ બે અખત્યાર અને આજેજ છે. અને શીરક પણ એનું નામ નથી, કે ખુદા વગર બીજા કોઇને આસ્માન જમીનનો માલીક ( તથા પેદા કરનાર ) જાણે. કેમકે એ તો કોઈ મુશરેક અને કાફર પણ કહેતો નથી. તેઓ પણ આજ કહે છે કે, દરેક ચીજનો ઉત્પન્ન કરનાર ખુદા છે. પણ શીરકના અર્થ આ છે કે, ખુદાએ જે કેટલીક ચીજો પોતાને વાસ્તે ખાસ મુકરર કીધી છે, તેમાં બીજાઓને પણ ભેળવા. જેમકે વરસાદનું વરસાવવું, રીજક આપવું, માંદાને સાજા કરવાં; આફતો, બળાઓથી બચાવવું. ઓલાદનું આપવું, ગેબની વાત જાણવી, દરેક જગ્યા હાજર નાજર રહેવું, લોકોની મદદ કરવી, અને જીવડાવવું, મારવું, એ બધુ ખુદાનાજ હાથમાં છે. એમાં બીજા કોઇનો અખત્યાર હોય છે એમ સમજવું તેજ શીરક છે. કે જેને મટાડવા કુરાન મજીદ ઉતર્યું. અને ખુદાના પેગંબરો કાફરો સાથે લડતા હતા.

કુરાન શરીફમાં હજારો જગ્યા એનું બ્યાન છે. જો બધી આયતો લખવામાં આવે તો આ

કીતાબ મોટી થાય, જેથી થોડી આયતોનું બ્યાન કરીએ છીએ કે; જે ચિત્ત રાખીને સાંભળવું જોઇએ:—

ખુદાતાલા પોતાના નબી (સલ)ને ફરમાવે છે: "તું કહે (ઓ મોહંમદ) કે, હું મારા જાનની ભલાઇનો તથા બુરાઇનો માલીક નથી. પણ ખુદા જે ચાહે. અને જો હું ગેબની વાત જાણતો હોત તો ઘણી ભલાઇ મેળવતે, અને મને કદી બુરાઈ લાગતે નહિ. મારૂ કામ તો ઇમાનવાલા લોકોને (અજાબથી) બીહીવડાવવાનું છે, અને (સવાબની) ખુશ ખબરી સંભળાવવાનું છે." સુરા આરાફ ૭;૧૮૭.

**ફાયદો**—આ તો સર્વ જાણે છે કે, ખુદાના પેગંબરની બરોબર બીજો કોઈ ખુદાનો બંદો મકબુલ નથી. અને જ્યારે એમને પોતાના જાનની નુકશાનનો કશો અખત્યાર નથી, તથા તેઓ ગેબની વાત જાણતા નથી તો; બીજા ઇમામ અને પીર કઈ ગણત્રી અને હિસાબમાં છે. આ આયતથી સાફ જણાય છે કે, ખુદા સિવાય બીજા કોઇથી મદદ માગવી અને ગરજે માગવી નહિ જોઇએ.૧ ફરી તે પીર હોય, અથવા પેગંબર હોય; વલીઓ હોય, અગર સહીદ હોય.

**સવાલ**—કેટલાક લોકો કહે છે કે, ખુદાના પેગંબરે ઘણી ચીજોની ખબર આપી છે કે; આવતા વખતમાં આવી રીતે થશે. તો જો તેવણને ઇલમે ગેબ નહોતો તો, કેમ કરીને ખબર આપી. અને વલીઓનો પણ એવોજ હાલ છે. જુઓ ફલાણા બુજરૂગે કહ્યું હતું કે, અમે ફલાણા દિવશે મરશું; ને તેમજ થયું. અને કોઇને કહ્યું હતું કે; તને ચાર છોકરા થશે તો ચારજ થયા. એનો **ઉત્તર** આ છે કે, આ તેવણને ખુદાના બતાવવાથી જણાયું હતું; એને ઇલ્મે ગેબ કહેતા નથી. જેટલું અલ્લાહે બતાવ્યું તેટલો હાલ તેમને જણાયો. તેથી વધારે તેમણે કદી જાણેલું નહિ. પ્રખ્યાત વાત છે કે, હજરત યાકુબ (અલે) યુસોફ (અલે) ના ગમમાં રડયા કરતા હતા. પણ તેવણ ક્યાં છે તે જણાયું નહી. જ્યારે હજરત યુસોફ મિસરના બાદશાહ થયા ત્યારે તેમને ખબર માલૂમ થઇ. જો પહેલાથી જાણતે તો શા માટે રડતે ? કાફરોએ હજરત આયશાના ઉપર તોહોમત મુક્યું હતું જેથી હજરત (સલ)ને ઘણી આબડા પડી હતી. ઘણા દિવસો પછી જ્યારે ખુદાએ કુરાનમાં ફરમાવ્યું કે, આયશા (રદી) પાક છે. ત્યારે હજરતને ખબર થઇ. જો આગળથી જાણતે તો શામાટે ગમ રાખતે? તો જ્યારે પેગંબરોની આવી હાલત છે; તો વલીઓની શી પદવી. દરેક ચીજનો હાલ જાણવો એ માણસનું કામ નથી. એ તો ખુદાના હાથમાં છે. અને આ જાણવું જોઇએ કે, અમારા પેગંબર (સલ)નાં બે કામ છે. એક દૂનિયાંમાં હીદાયત કરવી. અને બીજુ આખરતમાં ગુનેહગારોની શફાઅત કરવી છે. તો એ બંને કામમાં પણ ખુદાતાલાએ હજરત (સલ)ને બીલકુલ અખત્યાર આપ્યો નથી. ખુદાતાલાએ કહ્યું: "ઓ મોહંમદ તું જેને દોસ્ત રાખે છે તેને હીદાયત કરી શકતો નથી. પણ અલ્લાહ જેને ચાહે છે તેને હીદાયત કરે છે. અને માર્ગે આવનાર (હીદાયત પામનાર)ને તે સારી રીતે જાણે છે." સુરા કસસ ૨૮; ૫૮.

**ફાયદો**—ત્યારે તો હજરત(સલ)નું કામ માત્ર હકક વાતનું બ્યાન કરવું હતું. અને જો (તેવણનાં) અખત્યારમાં હીદાયત હોત તો અબુ જહલ પણ મુસલમાન થાત. અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: " કોણ એવો છે કે, જે તેના હુકમ વગર તેની પાસે શફાઅત કરે." સુરા બકર. ૨; ૨૫૪

**ફાયદો**—એટલે અલ્લાહતાલાનો હાલ બાદ

૧. પંદનામામાં શેખ ફરીદુદ્દીન અત્તાર કહે છે

**શેર**

"ગેર હકકરા હરકે ખાનદ એ પીસર"
"કીસ્ત દર આલમ અજો ગુમરાહતર"

**અર્થ**—ઓ છોકરા જે કોઇ ખુદા વગર બીજાને પુકારે અને તેની યાદ કરે અરે તેથી પોતાની મતલબ માંગે તેથી વધારે ભટકેલો જગતમાં બીજો કોણ છે ? વળી બીજી જગ્યા તેવણ કહે છે.

**શેર**

"દર બલા યારી મખાહ અજ હેચ કસ"
"ઝાંકે નબોવદ જુજ ખુદા ફરયાદ રસ"

**અર્થ**—કોઈ શખ્સથી બલાઓ વિષે મદદ ના માંગ કેમકે ખુદા વગર ફરયાદને પોહોંચનાર કોઈ નથી.

શાહ જેવો સમજવો નહિ. કે બાદશાહ જેના ઉપર ગુસ્સે થાય છે, તો અમીર (વઝીર) તેને બચાવી લે છે. અને તેનો જીવ અગર જો નહિ ચાહતો હોય તો પણ તે તેની ખાતર રાખે છે. કેમકે બાદશાહ જાણે છે કે, જો હું તેની ખાતર નહિ રાખીશ, તો અમીર વઝીર મુલકમાં બગાડ કરશે. પણ અલ્લાહને તો પોતાના કામમાં બીજા કોઇની પરવા નથી. તેની રૂબરુ પેગંબરો અને વલીઓની શી તાકાત કે, તેઓ તેના હુકમ વગર શફાઅત કરે. અમારા હજરત (સલ) પણ જ્યારે ખુદાનો હુકમ મેળવશે; ત્યારે કયામતને દિવસે શફાઅત કરશે.

**ફાયદો**—અલ્લાહો, અકબર! આ જગ્યા એ અલ્લાહતાલાની સાહેબી અને મોટાઇ સમજાય છે કે; તે કેવો જબરદસ્ત અને બેપરવા માલેક છે. કે કોઈ ફીરસ્તા યા પેગંબરને પણ કોઇ ચીજનો અખત્યાર આપ્યો નહિ. પણ દરેક ચીજ પોતાના સ્વાધીનમાં રાખી છે. (તેના) હુકમ વગર એક ટીપું પણ આકાશમાંથી નીચે પડી શકતું નથી. આ વખતના અણસમજ (નાદાન) લોકોએ, નબીઓ અને વલીઓ સાથે એવો નકામો અકિદો વધાર્યો છે કે, અલ્લાહની મોટાઇ અને માલકી જેવી જોઇએ તેવી (તેઓના) દીલોમાં રહી નથી. દુનિયાંની મુરાદો પણ તેઓથી માગે છે. અને જાણે છે કે, અમો ગમે તેટલાં પાપો કરીશું; તોએ તે આખરતમાં સર્વ પાપોની માફી અપાવશે. અને જે ખરો હાલ હતો તે જણાઈ ગયો કે પેગંબરને પણ પોતાના જાનનો પણ કાંઈ અખત્યાર નથી. અને તેવણ પણ અલ્લાહતાલાના હુકમ વગર માફ કરાવશે નહિ.

ઘણા લોકોથી સાંભળવામાં આવ્યું છે કે, તેઓ કહે છે કે, છે તો એમજ કે અલ્લાહ સિવાય કોઇને કાંઇ અખત્યાર નથી. પણ પીર, પેગંબરો અલ્લાહના ખરા બંદા છે. તેઓ જે ચીજની અલ્લાહતાલાથી અરજ કરે છે, તેને તે કબૂલ કરે છે. તેનો **જવાબ** આ છે કે, બેશક તેમની ઘણી ખરી દુવા કબુલ થાય છે. પણ તેમની દરેક દુવા કબુલ થતી નથી. હજરત નુહે (અલે) પોતાના દીકરા માટે દુઆ કીધી. અને હજરત ઇબ્રાહીમે (અલે) પોતાના બાપને માટે દુઆ કીધી. અને અમારા હજરતે (સલ) પોતાના કાકા માટે દુઆ કીધી (પણ) કોઇની દુઆ કબુલ થઇ નહિ. અને હુકમ થયો કે, જાહેલ બનોમાં આ બાબતમાં અમારી મરજી વિરૂધ્ધ દુઆ ન કરો. આથી સાફ જણાયું કે, તેમની પણ તેજ દુઆ કબુલ થાય છે કે, જે ખુદાની મરજી મુજબ હોય, જો કે એ લોકો પાક છે, તો પણ (ખુદાના) બંદા છે. તેઓનું અલ્લાહપર કાંઇ પણ જોર નથી કે, જે ચાહે તે તેઓ કરે; અલ્લાહતાલાએ કહ્યું છે: "તેઓએ કહ્યું કે ખુદાએ દીકરો કરી લીધો છે. તેને છાજતું નથી. પણ તેઓ ઇજ્જતવાળા બંદા છે. તેનાથી (ખુદાથી) વધીને બોલતા નથી. અને તેઓ તેના હુકમ પ્રમાણે કામ કરે છે." સુરા અંબી યા. ૨૧; ૨૬, ૨૭.

**ફાયદો**—કેટલાક કાફરો પેગંબરોને અને ફીરસ્તાઓને અલ્લાહના છોકરા કહેતા હતા. તો (તેણે) ફરમાવ્યું કે દીકરા નથી. એમ સમજો કે તેઓ મકબુલ તથા ઇજ્જતવાળા બંદા છે. પણ એ શક્તિ નથી કે વધીને તેઓ બોલી શકે અથવા વગર હુકમે કાંઇ કરે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "તેને જણાયલું છે જે તેઓની આગળ છે. અને જે તેઓની પાછળ છે. અને અલ્લાહ જેનાપર રાજી હોય તેના સિવાય કોઇની તેઓ સીફારસ કે શફાઅત કરતા નથી. અને તેઓ તેની હેબતથી ડરે છે." સુરા અંબીયા. ૨૧;૨૮

**ફાયદો**—આ આયતથી સાફ જણાય છે કે, જે કોઇ પેગંબરની શફાઅતની આશા રાખે છે, તેને લાજમ છે કે પ્રથમ અલ્લાહને રાજી કરે. અને તેની રજાવંદી શીરક તજવા વગર બનનાર નથી.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "જે કોઇ તેઓમાંનો (ફીરસ્તા યા નબીમાંનો) કહે કે તેની નીચે મારી બંદગી છે, (એટલે અલ્લાહ પછી હું પૂજવાને લાયક છું.) તો તેને અમો શીક્ષા આપીશું જહાંનમની. એ ઇન્સાફોને (જાલેમોને) અમો એવીજ (જહાંનમની) શીક્ષા આપીએ છીએ." સુરા અંબીયા. ૨૧;૨૯

**ફાયદો**—મુસલમાનો? ખ્યાલ તો કરો કે, કુરાનમાં ફીરસ્તા અને પેગંબરોનો આવો હાલ છે

કે, અલ્લાહતાલાથી વધીને બોલી શકતા નથી. અને તેની જલાલ (મોટાઇ)ની રૂઅબમાં ડરે છે. ખુદાની મરજી વગર કોઇની શીફારસ કરી શકતા નથી. અને આ વખતના જાહેલ મુસલમાન અદના અદના પીરોને માલીક અને મુખત્યાર સમજી સર્વ હાજતો તથા મુરાદો તેઓ પાસેથી માગે છે. અને પોતાના પીરોની શફાઅતની ઉમેદપર ખુદાના ગુનાહોથી ડરતા નથી. અને કેટલાક મરદુદ જાહેલ પીરજાદા કેટલુક લઇને પોતાના મુરીદોના ગુનાહ બક્ષી દે છે. અને માફીની સનદ પણ લખી આપે છે. ખુદા તેઓપર લાનત કરે. તેઓએ તો શેતાનના પણ કાન કાપ્યા.

ખુદતાલાએ કહ્યું: "અલ્લાહનેજ પોકારવું સાચું છે. અને જે કોઈ તેના સિવાય કોઇને પોકારે તેઓ કાંઇ પણ તેમના કામને પોહોંચતા નથી. પણ જેમ કોઇ પાણીના તરફ બંને હાથોને પસારી રાખે કે, તે તેના મ્હોમાં આવી જાએ. પણ તે કદી પોહોંચનાર નહિ. અને કાફરોનું પોકારવું ગુમરાહીમાંજ છે." સુરા રઅદ. ૧૩;૧૪

**ફાયદો**—એટલે જો તરસ્યો દરિયાને કિનારે હાથ પસારીને પાણીને પોકારે કે, ઓ પાણી તું મારા મ્હોમાં આવી જા. તો તે કદી આવી શકશે નહિ. એવીજ તરેહ જે લોકો અલ્લાહ વગર લોકોને પોકારે છે તેઓ પણ મદદ કરી શકતા નથી. એટલે અખત્યારીમાં બંને બરોબર છે. જેમ પાણીને આપો આપ મ્હોમાં ઘુસવાની શક્તિ નથી. તેમજ અલ્લાહતાલાના સિવાય બીજા કોઇને મદદ કરવાની શક્તિ નથી. સુબહાન અલ્લાહ, અલ્લાહતાલા કેવી કેવી મીસાલો આપીને પોતાના બંદાઓને સમજાવે છે. જો કોઇ એથી પણ નહિ સમજે તો તે માણસ નહિ. પણ જાનવર છે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અને જો તને પોહોંચવે અલ્લાહ કાંઇ નુકશાની તો તેને તેના વગર બીજુ કોઇ મટાડનાર નથી. અને જો તને કાંઇ ભલાઇ પોહોંચવે, તો તે દરેક ચીજ ઉપર શક્તિવાન છે. અને તેજ પોતાના બંદાઓ ઉપર જોરાવર છે, અને તેજ ડહાપણવાળો છે. અને ખબરદાર છે."[1] સુરા અનઆમ ૬;૧૭

**ફાયદો**—અલ્લાહતાલા ફરમાવે છે કે, મારી આપેલી તકલીફને કોઇ દુર કરી શકતું નથી. અને આ વખતના નાદાન લોક મુશ્કેલીના વખતમાં ખુદાને છોડી તેના બંદાઓથી મદદ માગે છે. કોઇ હજરત અબ્બાસની હાજરી માને છે. કોઇ શાહ અબદુલ હકકનો તોશો કરે છે, કોઇ શાહ મદારનો મલીદો ચહડાવે છે (પણ) આટલું તો જાણતા નથી કે, એ તો અલ્લાહના બંદા છે. તેમની શી શક્તિ કે, તેની આપેલી તકલીફને તેઓ ઉઠાવે. હા, કેટલાક જ્યારે ફારસીની એક બે કીતાબ ભણીને પોતાને ઘણો કાબેલ સમજે છે. તેઓ એમ બોલે છે કે, અમો પેગંબરો અને વલીઓથી જે મદદ માગીએ છીએ તે એટલા માટે કે; વારૂ, શીડી વગર શું કોઈ માળે ચહડી શકે છે? અમીર વજીરના વસીલા વગર કોઈ બાદશાહ સુધી પોહોંચે છે શું? એનો **જવાબ** આ છે કે, બેશક શીડી વગર માળ ઉપર ચહડવું મુમકેન નથી. તેવીજ તરેહ રસુલના હૂકમને માન્યા વગર અલ્લાહને મળવું મુમકેન નથી, અને અલ્લાહના રસુલનો પહેલો હૂકમ આ છે કે, અલ્લાહ વગર બીજા કોઈ પાસે મદદ ન માગો. અને મુરાદો ન શોધો. હવે ખ્યાલ કરો કે, તમોએ શીડીને છોડી કે, અમોએ. અને તમો અલ્લાહને બાદશાહના જેવો સમજો છો, તે ભુલ છે. કેમકે બાદશાહ દરેક જગ્યાએ દરેક મુલકમાં પોહોંચી શકતો નથી. હરકોઇની ગરજને પોતે એકી વખતે શાંભળી શકતો નથી. તે બીજા લોકોને કામ સોંપે છે. અને સલાહ લેવામાં વજીરનો ગરજવાન છે. પણ અલ્લાહ તો મોટી કુદ્રતવાળો છે, અને સલાહ લેવામાં કોઇનો ગરજવાન નથી. દરેક જગ્યાએ હાજર નાજર છે. દરેકની વાત સાંભળે છે. અને દીલોનો ભેદ શુધ્ધાં જાણનાર છે. તેને શું પરવા કે તે કોઇને પોતાનું કામ સોંપે. અથવા કોઇથી સલાહ મનસુબો કરે. અને પીરસ્તા કે પેગંબરને આ શક્તિ નથી કે, હુકમ વગર કાંઈ બોલી શકે. તે એકલો માલેક છે. જબરદસ્ત શક્તિવાળો છે, તેનો કોઈ વજીર નથી. અને ન નાએબ. સુબહાન અલ્લાહ! તે પોતેજ જે ચાહે છે તે કરે છે. એટલા માટે તેના સિવાય કોઇને હાંક મારવી લાયક નથી. એવી તરેહ

**૧ આ આયતની તફસીર તોહફતુલ હિંદ ગુજરાતી પૃષ્ઠ ૧૨૧માં વાંચવા લાયક છે.**

જો રસુલ (સલ) પોકારે તો તેમને (ખુદાએ) જાલેમ કહ્યા છે. પણ એ ઘણા જાલેમ છે કે, એથી પણ બીહીતા નથી.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અને અલ્લાહ સિવાય કોઇને ન પોકાર કે તે ન તારૂં ભલુ કરે છે. અને ન તારૂં બુરૂં. ફરી જો તું કરશે તો તેજ વખત જુલમ કરનારાઓમાંથી થશે." સુરા યુનોસ ૧૦;૧૦૫.

**ફાયદો**—જ્યારે હુકમ થયો કે, અલ્લાહ વગર કોઇને ન પોકાર તો એથી જણાયું કે, આ લોકોની જે ટેવ છે, ઉઠતાં, બેસતાં કદમના સરકતાં "યા રસુલુલ્લાહ" "યા અલી" "યા અબ્દુલ કાદેર જીલાની" "યા મખદુમ" કહે છે. અને તેઓને પોકારે છે. તો તે છાજતું નથી. તે વખતે મુનાસેબ છે કે, "યા અલ્લાહ" કહે. જેમ કે બીજી જગ્યામાં હક્કતાલાએ ફરમાવ્યું છે કે; "(મુસલમાનો) તે લોકો છે કે, ઉઠતાં બેસતાં અને લેટતાં અલ્લાહને પોકારે છે." અને આ તો કેયે ફરમાવ્યું નથી કે, મુસલમાનો તે છે કે જેઓ ઉઠતાં બેસતાં "યા મોહંમદ" "યા અલી" કહે છે. મુસલમાનોને લાજમ છે કે, જે અલ્લાહ અને રસુલનો હુકમ હોય તે ઉપર ચાલે. પોતા તરફથી કાંઇ પણ વધારે નહિ. ઇસ્લામમાં ઘણી ખરાબી તો આથી આવી પડી છે કે; એ લોકો અલ્લાહનો, રસુલનો તો હુકમ દરિયાફ્ત કરતા નથી,-ને પોતાની નાકેસ અકલ ઉપર ચાલે છે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અલ્લાહનેજ સીજદો કરવો લાયક છે. તો અલ્લાહની સાથે કોઇને પોકારો નહિ." સુરા જીન ૭૨;૧૮

**ફાયદો**—હીયાથી જણાયું કે; આ, જે લોકો છોકરાંઓની બીમારીમાં અથવા સખ્ત મુસીબતમાં કહેવા લાગે છે કે; "યા અલ્લાહ, યા હુસેન ખબર લીજીયો." તે દુરસ્ત નથી. આ વખત મદદ માગવાનો છે. ફક્ત અલ્લાહથીજ દુઆ માગવી જોઇએ. શું તમારા અલ્લાહથી કાંઈ કામ થઈ શકતું નથી કે; જેથી બીજાની પણ ગરજ પડી. શું બુરી આદત થઈ ગઇ છે કે; અલ્લાહની સાથે બંદાઓને મેળવી દે છે. કોઈ કહે છે. "અલ્લાહ રસુલ તમારૂં ભલુ કરે." કોઈ કહે છે. "અલ્લાહ મદાર તેરી મદદપર રહે." દાખલા તરીકે કોઈ સખ્સ તમોને માન દઈ ગાદીએ બેસાડે, અને તેજ જગ્યાએ તમારી સાથે તમારા ગુલામને બેસાડે; તો વારૂ શું તમો ખુશી થશો ? જો જરા પણ અકલ હોય તો આની મતલબ સમજી લ્યો. નબી (સલ) સાહેબે ફરમાવ્યું છે કે, "જ્યારે તું કાંઇ માગવા લાગે તો અલ્લાહ પાસે માગ, અને જ્યારે તું મદદ માગવા લાગે તો અલ્લાહ પાસેથી માગ."

કેટલાક સખ્સો આ જગ્યામાં શુબહ કરે છે કે, જો પાક ખુદા સિવાય બીજા કોઈ પાસેથી મદદ માગવી દુરસ્ત નહિ હોય; તો જોઇએ કે; હાકેમ આગળ ફરીયાદ કરવી. હકીમથી ઇલાજ કરાવવો, નોકર યા ગુલામ પાસે પાણી માગવું. હાથમાં લાકડી રાખવી, પણ દુરસ્ત ન થાય, કેમકે એ કામોમાં પણ ખુદા સિવાય બીજી ચીજોથી મદદ માગવાની છે. એનો **જવાબ** આ છે કે, હક્કતાલાએ એ ચીજોને એજ કામોને માટે કારણ (સબબ) ઠરાવ્યા છે. પાણી પીવાને વાસ્તે પેદા કીધું છે. અને દવાઓને બીમારીઓ માટે; પણ મદાર સાલારને એ માટે પેદા નહિ કીધા કે; લોકોને અન્ન અને છોકરાં આપ્યા કરે. અને પેગંબરો તથા વળીઓ એ સર્વ એ કામો કરતા હતા. એટલે હાથમાં લાકડી પણ રાખતા હતા. અને ઇલાજ પણ કરતા હતા. અને હક્કતાલાએ અમોને પણ એ કામોની મના કીધી નથી. મતલબ કે ઇસ્તેઆનત અને મદદ માગવી એવી તરેહની મના છે કે; જેમાં શીરક લાગુ પડે. અને નજર નિયાજ કરવાનો અને માનત માનવાનો વખત આવે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "જેમની ખબર નથી એવાઓ માટે તેઓએ અમારી આપેલી રોજીમાંથી એક હીસ્સો ઠેરવ્યો છે. ખુદાની કસમ તમને પુછ કરવામાં આવશે, જેની કલ્પના કરતા હતા તેની." સુરા નહલ ૧૬;૫૬

**ફાયદો**—આ તે લોકોને માટે ફરમાવ્યું કે, જેઓ ખેતરમાં, જાનવરોમાં, અને સોદાગરીમાં અલ્લાહતાલા સિવાય કોઇની નજર માનતા ઠરાવતા હતા. જેવી રીતે આગલા લોક (હતા) તેવાં હમણાં પણ મોજુદ છે. જાનવરોનો હીસ્સો (ઠેરવે છે.) જેમ સૈયદ અહમદ કબીરની ગાય, શેખ સદ્દુનો બકરો, અને મદારશાહની મરઘી. અને ખેતરમાંથી તથા વેહપારમાંથી પણ શાહ અબ્દુલ કા

દેર જીલાની અને મદારની ચપટી કહાડે છે. અને ઇમિામ જામેન (રદી)નો પૈસો બાજુએ બાંધે છે. તો તેણે ફરમાવ્યું કે એ સર્વ અલ્લાહનો માલ છે. એમાં બીજા કોઇનો હક્ક નથી. તેના હુકમ વગર બીજા કોઇનો હીસ્સો પોતા તરફથી ન ઠેરવો, હા, આ બેશક દુરસ્ત છે કે, એને અલ્લાહની નજર કરો. અને તેનો જે સવાબ તમને મળે છે, તે તેમની રૂહને બક્ષીદો, પણ નામ ઠેરવવું કે આ ચીજ ફલાણા બુજરૂગની છે એ મના છે.

## બીજી ફસલમાં શીરક કરનારાઓની બુરાઇનું બ્યાન છે.

અલ્લાહતાલાએ ફરમાવ્યું છેઃ "તેઓ અલ્લાહના સિવાય જેને પોકારે છે. તેઓ કાંઇ પેદા કર્તા નથી. પણ ખુદ પેદા થાય છે. મુરદાં છે, અજીવ છે. અને તેઓને ખબર નથી કે, ક્યારે કબરોમાંથી ઉઠાવાયશું." સુરા નહલ ૧૬;૨૦,૨૧

**ફાયદો**—આ જગ્યામાં હકકતાલા મુશરેકોની હીમાકત અને નાદાની બ્યાન કરે છે. એટલે મદદ માગવા અને પોકારવાને લાયક તો તે શખ્સ છે કે, જેણે કાંઈ પેદા કીધું હોય; અને જીવતો પણ હોય; (પણ) મુશરેક એવા બેવકુફ છે કે; જે મરેલા છે જેમાં જીવ નથી અને તે બીજાને શું પેદા કરે; પણ પોતેજ પેદા થયલા એવાઓને પોકારે છે. એવીજ તરેહ અમારા જમાનામાં જાહેલ મુસલમાન મરેલા બુજરૂગોથી હાજત માગે છે. પણ સમજતા નથી કે, તેઓ પોતે પોતાના જીવવા મરવામાં બીજા કોઇના ગરજવાન છે. તે બીજાઓની શું મદદ કરશે મીસલ છે કે, "પીર ખુદહી દરમાંદે શફાઅત કીસકી."

કેટલાક જાહેલ જે પોતાને લાયકીવાળા સમજે છે. તેઓ એમ કહે છે કે, ખુદાના પેગંબર (સલ)ના વખતમાં અરબના કાફરો બુત પુજતા હતા. અને તેમની મદદ માગતા હતા. તો અલ્લાહ સુબહાનહુ એ કુરાનમાં બુતોની મદદ માગવાથી બેશક મના કીધી. પણ ઓલીયા અને અંબીયાઓથી મદદ માગવાની કાંઈ મના કરી નથી. એનો **જવાબ** આ છે કે, હકકતાલાએ જ્યાં શીરકની મના કીધી છે. ત્યાં **શબ્દ** "મીનદુનીલ્લાહ" નો ફરમાવ્યો છે. એટલે ખુદાના સિવાય કોઇની મદદ ન માગો. અને કોઇને ન પુજો. તો એમાં સર્વ બુત, વલીયો, અને અંબીયાઓ પણ આવી ગયા. પણ કોઇ આયતમાં એમ ફરમાવ્યું નથી કે, તમો પોતાની હાજતો બુતોથી ન માગો. અને મારા પીર પેગંબરોથી માગો. પણ તેમ ન કરતાં પોતાની પાક જાત વગર બીજો કોઈ પણ હોય તે સર્વથી (મદદ માગવાની) મના કીધી છે. અને મદદ તો તેથી માગે કે, જેને કાંઇ પણ અખિકાર હોય. પણ હકકતાલા તો પહેલી આયતમાં સાફ બ્યાન કરી ચુકયો છે કે, પેગંબર જેવાને પણ પોતાના જાનનો પણ કાંઇ અખિકાર નથી. બાપડા મદાર સાલરાને કોણ પૂછે. અલ્લાહની સામે આજેજ થવામાં, અખ્ખત્યાર થવામાં, અમો, વલી, અને પેગંબર સર્વ બરાબર છીએ. હા રૂતબામાં ધણો ફરક છે. તેઓ (ખુદાના) મકબુલ છે, અમો ગુનેહગાર છીએ. તેવણ અમારા નબી, સરદાર છે, અને અમો તેમની ઉમ્મત ફરમાબરદાર છીએ. જેમકે અદના સિપાઇ અને સુબેદારના રૂતબામાં આસ્માન જમીનનો ફરક છે. પણ નોકર થવામાં બંને બરાબર છે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "હવે કુફર કરનારાઓ શું સમજી ગયા છે કે તેઓ મારા સિવાય મારા બંદાઓને હીમાયતી કરે છે, અમોએ કુફર કરનારાઓ માટે દોજખની મહેમાની તૈયાર કીધી છે." સુરા કહફ ૧૮;૧૦૨

**ફાયદો**—હજરતના વખતમાં કાફરો બે તરેહના હતા. તેમાંના ધણા બુતોને પુંજતા હતા. અને કેટલાક પેગંબરોની રૂહને. જેમકે હજરત ઇશુ અને હજરત ઓજેર (અલે)ની રૂહને પુંજતા હતા. અને તેથી મતલબો માગતા હતા. તો અલ્લાહતાલાએ બંનેને કાફર કહ્યા, અને એ આયતમાં તેઓને ગુસ્સાથી ફરમાવ્યું કે, એ લોક ધણા બેવકુફ છે. મારા બંદાઓને મારા સિવાય પોતાના હીમાયતી ઠેરવે છે. એટલે, વલીયો અને પેગંબરો જો કે, પાક લોક છે. પણ આખર મારા બંદા છે. મારા છતાં તેઓથી હીમાયત ચાહવી ક્યારે લાયક થાય? વારૂ, ધ્યાન તો કરો કે, મીઆં (માલેક) છતાં મીયાંની ચીજને તેના ગુલામ પાસે માગવી એ કેવી મોટી નાદાની છે. પણ એમ જાણવું જોઇએ કે, વલીયો અને ન

બીચોને એક તરેહનો વસીલો પકડવો દુરસ્ત છે. ખુદાની હજુરમાં એમ અરજ કરે કે, "ઇલાહી મોહંમદ મોસ્તફા (સલ)ની તોફેલથી યા અલી મુરતજાના તસદ્દોકથી મારી ફલાણી હાજત પુરી કર." એ તરેહ વગર હરગીજ દુરસ્ત નથી.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "ઓ લોકો ! એક મીસાલ (દૃષ્ટાંટ) કહેવાય છે તેને સાંભળો. ખુદા વગર જેને તમો પોકારો છો તેઓ એક માખી પણ બનાવી શકતા નથી. જો તેઓ બધા ભેગા થાય તોએ. અને જો માખી તેઓ પાસેથી કાંઈ છીનવી લે તો તેથી તેઓ છોડાવી શકે નહિ. માગનારો અને જેની પાસેથી માગે છે (તે બંને) કમજોર છે. અલ્લાહની કદર જેવી જોઇએ તેવી તેઓએ બુઝી નથી. બેશક અલ્લાહ જોરાવર જબરદસ્ત છે." સુરા હજ્જ ૨૨;૭૩,૭૪

**ફાયદો**—એટલે જે લોક અલ્લાહ વગર બુતોથી યા પીરોથી મુરાદો માગે છે. (તેઓ વિષે) અફસોસ છે કે; અલ્લાહની કદર જેવી જોઇએ તેવી તેઓ સમજતા નથી. જો સમજતા હોત તો અલ્લાહ જેવા જબરદસ્ત જહાંનનાં પેદા કરનારના છતાં આ બીચારા બેતાકાતવાળા, કે જેઓથી એક માખ જેવી બની શકતી નથી. તેઓ પાસેથી શા માટે હાજતો માંગતે. જે કોઇ બાદશાહના છતાં ફકીર પાસે ભીખ માગે તેની સમજ ઉપર ખાક પડો.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અને જે લોક અલ્લાહ વગર શરીકો (ભાગ્યાઓ)ને પોકારનાર છે, તેઓ ખ્યાલોનીજ પાછળ પડયા છે. અને તેઓ અટકળોનેજ દોડાવે છે." સુરા યુનોસ ૧૦;૬૫

**ફાયદો**—એટલે જે કોઇ અલ્લાહ વગર બીજા કોઇને મદદ માટે પોકારે છે; તેઓ તદન અકલથી ખાલી છે. (અકલ વગરના છે) બુત પૂજકો આટલું તો સમજતા નથી કે, આ બુત તો પત્થર છે. એઓની આગળ જે ગાય છે, વગાડે છે અને હાજતો માગે છે, પણ તેઓ શી રીતે સાંભળશે ? પોતે (બુતો) તો (અમુક) જગ્યાથી હાલી ચાલી શકતા નથી. તેઓ અમારી મદદ શું કરી શકશે. એવીજ તરેહ જાહેલ મુસલમાનોને ગાંડપણુ લાગ્યું છે કે, બુજરગોની કબરોને પૂજવા લાગ્યા છે. અને એઓ સમજે છે કે, નબીઓ, વલીઓ ખુદાતાલાના કારખાનામાં મુખ્તીઆર છે. જેને ચાહે છે તેને આપે છે, આ સમજતા નથી કે તે બંદાઓ પોતે દરેક ચીજમાં ખુદાતાલાના મોહતાજ હતા. તેઓ ક્યાંથી મુખ્તીઆર થઈ ગયા. અને એવીજ તરેહ કેટલાક મરદોએ અને ઓરતોએ પોતાના ખ્યાલથી જીન્ન, પરીને તરાશા (ઘડયા) છે. દરિયાપરી, શાહપરી, આસ્માનપરી, એવાં એવાં તેઓનાં નામ પાડ્યાં છે. જો કોઈ એ અહમકોને પુછે કે, તમોએ શું તેઓને તમારી આંખોથી જોયાં છે. અથવા શું ખુદા, રસુલે તમને બતાવ્યાં છે ? તમો તેને ક્યાંથી સમજ્યા કે તેઓને પુજવા લાગ્યા. આ જગ્યાથી જીન્નોની અસ્તિનો ઇનકાર કોઈ સમજે નહિ. કેમકે જીન્નોની અસ્તિની સાબેતી તો કુરાનથી છે. પણ શાહપરી, આસ્માનપરી જે નામો પોતાના તરફથી ઠેરવ્યા છે, અને તેની માનતા માને છે, તેમાં તકરાર છે. એવીજ તરેહ હિંદુ, જાહેલ મુસલમાનોની ઓરતો, અને કેટલાક જાહેલ મુસલમાન ઓરતના ગુલામ શીળીની બીમારીમાં પોતે પણ બુત પુજે છે. અને માલણને પણ બોલાવે છે. અને જો એમ થયા કરત કે, મુસલમાનોના છોકરા શીળીના રોગમાં મર્યા કરતે, અને હિંદુઓના જીવ્યા કરતે તો છોકરાવાળો મુસલમાન બુત પૂજવા વગર શાયદ બાકી રહેતે. આ સમજતા નથી કે, જેવી ગરમીની બીજી બીમારીઓ છે તેવી શીળી પણ છે. આથી અને મુરદારદેવી ભવાનીથી સંબંધ શો ? મતલબ કે અલ્લાહ તાલાએ સાચુ ફરમાવ્યું છે કે, જે લોકો શીરક કરે છે, તેઓ મોટા ગધેડા હોય છે. તેઓ ફક્ત પોતાના વહેમ અને ખ્યાલપર ચાલે છે. એઓની પાસે ન કોઇ દલીલ છે. અને ન કોઇ સનદ છે. હકીકતમાં જો એઓ અહમક ન હતે, તો ખુદા જેવા માલીકને મુકી અહીં તહીં કેમ ભટકતે.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "તું કહે (ઓ મોહંમદ (સલ) મુશરેકોને) વારૂ જુઓ તો અલ્લાહ વગર જેને તમે પોકારો છો. મને તમો દેખાડો કે, તેઓએ જમીનમાં શું પેદા કીધું છે ? શું આસ્માનમાં તેઓનો ભાગ છે ? આ કુરાન પહેલાંની કોઇ કીતાબ અથવા ચાલ્યો આવેલો ઇલમ તમો મારી પાસે લાવો, જો તમો સાચા છો." સુરા અહકાફ ૪૬;૪

**ફાયદો**—જેમ આ લોકથી આ પુછાયું

હતું તેમ આ વખતના લોકોથી પુંછવું જોઇએ કે, અકલની આમળ તો તેથી આગળી કરીએ કે જેની જાહેરમાં કાંઇ કુદ્રત પણ દેખાતી હોય, તમો જે ઇમામ, પીરથી મદદ માગો છો તે શું સમજીને? વારૂ, બતલાવો કે હજરત અબ્બાસે (રદી) કયું આસ્માન પેદા કીધું ? અને અબ્દુલ કાદેર જીલાનીએ (રહ) કયો દરિયો વહેતો કીધો ? અને સૈયદ સાલારે (રહે) કઇ માખી બનાવી. અને શાહ મદારે (રહ) કઇ કીડી પેદા કીધી ? અને જ્યારે એઓથી કાંઇ બની શકતું નથી તો ફરી તમો કેમ ગુમરાહ થયા. અને કેમ તેઓથી મુરાદો માગવા લાગ્યા. અને કુરાન મજીદથી કઇ કીતાબ વધારે છે કે, જેપર તમો ચાલો છો. અથવા આ બુજરૂગોએ તમને કહ્યું છે કે, અમો મોટી કુદ્રતવાળા છીએ; અમારાથી તમારી હાજતો માગ્યા કરજો, અમારા ઝુંડા, નિશાનો ચઢાવ્યા કરજો. ખુદાને વાસ્તે જરા તો આંખો ખોલો, હોશ સંભારો, તમારી પાસે એ વિષે કાંઇ સનદ છે.

ઘણા નાદાનો એવી વાત સાંભળીને કહે છે કે, અમો જે અમારા પીરોથી માગીએ છીએ તો અમારી ગરજ સરે છે. જુઓ ફલાણી વખતે અમોએ શાહ મદારથી છોકરો માગ્યો હોતો તો અમોને મળ્યો. અને એકવાર નાવડી ડુબવા લાગી તો અમોએ સૈયદ સાલારને બુમ પાડી તો તેવણે બચાવી લીધા. તો એવી વાતોથી અમોને જણાયું કે, તેઓને મોટી કુદ્રત છે. એનો **જવાબ** આ છે કે, જેવી રીતે તમો કહો છો તેવી રીતે હિંદુઓ પણ કહે છે કે, જે મુરાદો અમો ભવાની દેવીથી માગીએ છીએ તો તે અમોને મળે છે. તો જોઇએ કે તેને પણ તમો પુંછો કે, જેવી તમારા પીરોને કુદ્રત છે તેવી બુતોને પણ છે. ઇલાહી તોબા ? શેતાને કેવા ગુમરાહ કીધા છે કે, અસલ વાતને તદન સમજતા નથી. પણ તેની આવી તરેહની મીસાલ છે કે, જેમ એક નાનો છોકરો દુધ પીવાને લીધે પોતાની દાઈ સાથે હળી ગયો છે. મીઠાઇ વગેરે જે ચીજને તે છોકરાનો જીવ ચાહે છે તે પોતાની દાઇને કહે છે. અને બાપ જાણે છે કે, દાઈ દરેક ચીજ ક્યાંથી લઇ શકશે. જેથી તે પોતે તેને લઈ આપે છે. એ છોકરો સમજે છે કે, મને મારી દાઇએ આપ્યું. તો એવીજ તરેહ અલ્લાહને તો પોતાના બંદા ઉપર બાપથી પણ વધારે મહેરબાની છે. અને તેની હાજતોને ખુબ જાણે છે. જેથી તે પોતાના કરમથી બરલાવે છે. કમબખ્ત હિંદુ તેને બુતોથી સમજે છે. અને જાહેલ મુસલમાન પોતાના પીરોથી. પણ મુનસફીની વાત આ છે કે, "જેનું ખાયે તેનું ગાયે."

અલ્લાતાલાએ કહ્યું: "અલ્લાહ સિવાય એવાને જે પોકારે કે, તે તેની ફરિયાદને કયામત સુધી પોહોંચે નહિ. તેથી વધારે ગુમરાહ કોણ છે.? અને તેઓ તેઓના પોકારથી અજાણ છે. અને જ્યારે (કયામતમાં) લોકો જમા થશે તો તે (બુતો વગેરે) તેઓના દુશ્મન થશે. અને તેઓના પૂજવાથી નકાર કરનાર થશે." સુરા અહકાફ ૪૬; ૫.

**ફાયદો**—એટલે અલ્લાહ સિવાય કોઇને કંઈ અખ્તીયાર નથી. ત્યારે જે લોકો બુતો અને બુજરૂગોના પાસે માગે છે, તેઓ જો કયામતસુધી પોકાર્યા કરે તો તેઓથી કાંઈ બનવાનું નહિ. અને મદદ તો તે શખ્સ કરે કે, જેઓને એમના હાલની કાંઈ ખબર હોય; તો અલ્લાહતાલાએ ફરમાવી દીધું કે. તેઓને આ લોકોના પોકારવાની ખબર પણ થતી નથી કે, કોણ અમારી પાસે ફરિયાદ કરે છે. એટલે ગેબની વાત જાણવી, અને દરેક જગ્યા હાજર નાજર રહેવું. એ અલ્લાહની શાન છે. બંદા અગર જો પેગંબર હોય પણ અલ્લાહના બતાવ્યા વગર શું જાણે. લોકો અજબ નાદાન છે કે, (સેંકડો) કોસ અને મંજલોથી બુજરૂગોને પોકારે છે. કે ઓ ફલાણા હજરત અમારી મદદ કરો. પણ તેઓ આટલું સમજતા નથી કે, તેઓ આટલે દુરથી શી રીતે સાંભળશે. શું તેઓ જગતમાં ફરતા ફરે છે. અથવા ખુદાની પનાહ શું તેઓ ખુદા છે. કે બધા જહાંનમાં હાજર નાજર રહે છે. જીવતા હતા ત્યારે તો આઘેની વાત સાંભળતા નહોતા. હવે મરવા પછી ખુબ સાંભળવા લાગ્યા. અને તાજુબની વાત તો આ છે કે, લોકો દુનિયાંમાં ખુદા સિવાય જેને પોકારતા હતા કે નિયાજ માનતા હતા, તેઓની પાસે કયામતમાં જશે. હકતાલા ફરમાવે છે કે. તેઓ તેઓથી ગુસ્સે થશે. અને કહેશે કે તમો જુઠા છો; અમોએ તમોને ક્યારે કહ્યું હતું કે તમો પોતાની મતલબો અમારી પાસે માગ્યા કરજો ? વારૂ બતાવો કે અ

લોએ એને કઇ કીતાબમાં લખેલું અમારી શું મકદુર કે, અમો અલ્લાહતાલાના કારખાનામાં દખલ આપીએ. અમારી બલાથી જેવું તમારૂં કીધેલું તેવું તમો ભોગવો.

કેટલાક નાદાન જ્યારે આ સાંભળે છે કે, અલ્લાહતાલા સિવાય કોઇ નબી વલીને ગરજ સારવાની શક્તિ નથી તો કહે છે કે, આ લોકો બુજરગોથી નકાર કરનાર તથા બેઅકીદા છે. તેનો **જવાબ** આ છે કે, ખુદાની પનાહ (મઆઝલ્લાહ) અમો તેઓથી બે અતેકાદ નથી આટલું જાણીએ છીએ કે, તેઓ ખુદાના મકબુલ બંદા છે. તેમને પણ ખુદાની ગુલામી અને ફરમાબરદારીથી મરતબો મળ્યો છે. પણ તમારી માફક અમો ખુદાતાલાના કામમાં તેઓને મુખ્તીઆર જાણતા નથી. અને ખરી વાત આ છે કે, જેની સાથે જે કોઇ મોહોબ્બત અને અકીદો રાખે છે. તો તે તેનો માર્ગ અખત્યાર કરે છે. તો જો તમોને નબીયો (અલે) સાથે તેવો સાચો અકીદો હતે તો તમો તેઓના ફરમાન ઉપર ચાલતે અને પોતાના તરફથી તેઓના વગર હકમે કાંઇ કલ્પના કરતે નહિ.

સર્વ જાહેલોની એવી ટેવ છે કે, જ્યારે કાંઇ જવાબ બનતો નથી. અને તકરારમાં બંધ થાય છે તો આજેજ થઇને છેવટમાં એમ જવાબ આપે છે કે, આ જે તમો કહો છો કે, અલ્લાહ સિવાય કોઇ પેગંબર પાસે મુરાદો માગવી દુરસ્ત નથી. એ વાત તો નવી છે. અમોએ અમારા બાપદાદાથી કદી સાંભળી નથી. શું પહેલાં આલેમ ફાજેલ નહોતા? તમો શું નવા પેદા થયા છો? એનો **જવાબ** આ છે કે, અમો એ બાબતમાં કુરાનની આયતો બ્યાન કરીએ છીએ. કે જે કુરાન હજરત ઉપર ઉતરવાને બારસોં વર્ષ થયાં છે. અને જે ઇમામો અને પીરોથી તમો માગો છો, તેઓ પેગંબર (સલ) પછી પેદા થયા છે. જરા ગુસ્સાને રોકો. ઇન્સાફ કરો કે, હવે તમારી વાત નવી છે કે અમારી? અને દરેક વખતના આલેમ ફાજેલ શીરકની બુરાઇઓને કીતાબોમાં લખતા આવ્યા છે. આજ સુધી કોઇ દીનદાર આલેમે કહ્યું નહિ કે, અલ્લાહ વગર કોઇ વલી યા નબીથી પણ મદદ માંગવી દુરસ્ત છે. અને કુરાનથી વાકેફગાર આલેમ કદી કહેશે પણ નહિ. અને જો તમોને અમારા કહેવામાં કાંઇ શક હોય તો કોઇ આલેમ ફાજેલથી આ આયતોના માયના પુછો. જુઓ, તે પણ એજ અર્થ બ્યાન કરે છે, અથવા કોઇ બીજા. શીઆ સુન્ની સર્વે એ બાબતમાં એકમતે છે. શીરકમાં કોઇને વાંધો નથી. અને તમો તમારા બાપદાદાથી સાંભળો શું? જેવા તમો જાહેલ છો, અને કુરાન હદીસના માયના જાણતા નથી. તેવાજ તેઓ પણ હશે. "વાહ આંધળો પણ કેથે આંધળાને માગ લગાડે છે?" અને ઇન્સાફ તો આ છે કે, અમો ઇમાન હજરત મોહંમદ (સલ) ઉપર લાવ્યા છીએ. કંઇ બાપદાદા ઉપર ઇમાન લાવ્યા નથી કે, તેઓની વાત માનીએ. જો બાપદાદાનો માર્ગ પેગંબરને મુવાફિક હોય તો અમો તેના તાબેદાર છીએ. અને નહિ તો મોહંમદ (સલ)ને રસ્તે ચાલીશું કે જેવણનો તરીકો સર્વ તરીકાથી બહેતર છે. વાહ અમો તમોને પુછીએ છીએ કે, જો તમારા બાપદાદા કંગાલ હોય, રોટીના મોહતાજ હોય, અને તમને ખુદાએ પોતાના કરમથી માલ અને દોલત દીધી હોય તો તમો તે માલને રાખશો, અથવા ફેંકી દેશો? કે અમારા બાપદાદાની પાસે માલ તો નહોતો. જેથી અમોને પણ લેવું નહિ જોઇએ. સુબહાનઅલ્લાહ! દીનને કબુલ કરવામાં તો બાપદાદા યાદ આવે છે. અને માલ લેવા તૈયાર. અને અજબ ઇત્તેફાક (મળતાપણું) છે કે, જેવી રીતે હમણાંના જાહેલ મુસલમાનો બાપદાદાની રીત રીવાજને દલીલ પકડે છે, અને મના કરનારને જવાબ આપે છે, તેવોજ મક્કાના કાફરો ખુદાના પેગંબર (સલ)ને જવાબ આપતા હતા. જેમકે એનું બ્યાન આ આયતમાં છે.

અલ્લાહતાલાએ ફરમાવ્યું: "અને જ્યારે, તેઓને (કાફરોને) કહેવાય કે ખુદાએ જે ઉતાર્યું તેની પૂઠે લાગો. તેઓ કહે છે ના અમો તેની તાબેદારી કરશું કે જેના ઉપર અમોએ અમારા બાપદાદાને જોયા. અને વાહ, તેઓના બાપદાદા કાંઇ અકલ રાખતા ન હોય, અને કાંઇ માર્ગની ખબર નહિ રાખતા હોય તોએ?" સુરા બકર ૨;૧૭૦

**ફાયદો**—એટલે બાપદાદાની તાબેદારી તેટલે દરજે બેહતર છે કે, જેમાં જહાલત ન હોય,

અને જ્યારે જણાય કે, તેમની રીત તદન ખુદાના હુકમને વિરૂધ્ધ છે તો ફરી તે પર કદી ચાલવું નજ જોઈએ. શું ગજબની વાત છે કે, મોહંમદ (સલ)નો તો કલેમો ભણીએ. અને શેખ શદ્દુને માર્ગે ચાલીએ.

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અને જ્યારે એકલા અલ્લાહનું નામ લેવાય તો આખરત ઉપર ઇમાન ન લાવનારાઓના દીલો રંજીદા થાય છે. અને જ્યારે તેના સિવાય બીજાઓનાં નામ લેવાય તો ફરી તેઓ ખુશી થાય છે." સુરા ઝોમર ૩૯;૪૫

**ફાયદો**—અફસોસ છે કે, હમણાંના જાહેલ મુસલમાનોને પણ આગલા કાફરોના જેવી આદત થઇ ગઇ છે કે, ફક્ત અલ્લાહના ઝીકરથી એઓ પણ ખુશ થતા નથી. એટલે જ્યારે તેઓને કહો કે ખુદા વગર કોઇને કાંઇ અખત્યાર નથી, અને કોઇની નજર માનતા કરવી દુરસ્ત નથી. તો મોહોં કડવું કરીને સુન્ન થઇ જાય છે. અને જ્યારે ખુદાતાલા સિવાય મદાર સાલારના ઝુંડાની નિશાનની ઝીકર આવે છે, ત્યારે રાજી થાય છે.

કેટલાક કુરઆનથી અજાણ કહે છે કે, નબીઓ, વલીઓ આપો આપ (મુસ્તકેલ) પોતે માલેક તો નથી. પણ માનતા માનીને તેમની નજર સુખ કરીએ. અને હાજતો માગીએ આવી નેયતથી કે, એઓ અલ્લાહના હુકમથી જગતની ગરજો પુરી કરે છે તો દુરસ્ત છે. એનો જવાબ આ છે કે, જો તમો સાચા છો તો કોઇ આયતથી અથવા કોઇ હદીસથી એ વાતને સાબેત કરો કે, (ખુદાએ કહ્યું: હોય કે) મેં નબીઓને, વલીઓને પોતાના તરફથી મુખત્યાર કીધા છે. મારા હુકમથી પાણી વરસાવે છે. ઓલાદ આપે છે. બીમારોને સારાં કરે છે. તેમની માનતા કરીને લોકો નજર નીયાજ કર્યા કરે. અને જ્યારે કુરાન હદીસમાં નથી તો પોતાના તરફથી કહેનાર થયા, ઘણું ભુંડું કરનાર થયા. મુસલમાનોને લાજમ નથી કે, પોતાની અલ્પ બુધ્ધિ (નાકેસ અકલ)થી દીનમાં દખલ દે. હા, અલબત, હક્કતાલાએ ફરમાવ્યું છે કે, ફીરસ્તા ઘણાંખરાં કામો ઉપર મુકરર થયા છે. પણ આ અખત્યાર તો તેમને પણ નથી કે, જે ચાહે તે કરે. જે જે કામ ઉપર જેવો હુકમ થાય છે; તેવું તેઓ કરે છે. હવે કોઇ શખ્સ ફીરસ્તાઓને મુકરર થયલા જાણી કાંઇ માગે તો તેની નાદાની છે. કારણ કે, તદન એઓ તો બેઅખત્યાર છે. હુકમને તાબે છે. અને આ જાણવું જોઇએ કે હજરત (સલ)ના વખતમાં મુશરેકો આ કહેતા નહિ હતા, કે બુતો ખુદાની બરાબર છે. તેઓ પણ આજ કહેતા હતા કે, સર્વનો માલેક અલ્લાહજ છે. પણ બુતો અમારી ભલામણ કરનાર છે. તેના હુકમથી અમારી હાજતો પુરી કરે છે. જેમકે તે આ આયતમાં બ્યાન થયું છે:—

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અલ્લાહનેજ માટે ચોખી બંદગી છે. અને જેઓએ તેના વગર બીજાઓને હીમાયતી કરી લીધા છે. (તેઓ કહે છે કે) અમો તેઓને એ માટે પુજીએ છીએ કે, તેઓ અમોને ખુદાની તરફ પાસેના દરજ્જાએ પોહોંચવે." અને એવીજ તરેહ બીજી આયતમ છે. અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "અને તેઓ પુજે છે ખુદા વગર બીજાને કે, જેઓ ન તેઓને નુકશાની આપે. અને ન તેઓને લાભ આપે. અને કહે છે કે, એઓ અમારા સીફારસી છે ખુદાની આગળ. તું કહે (ઓ મોહંમદ (સલ) શું તમો ખુદાને ખબર આપો છો. જેની તેને ખબર નથી કેથે ન આસ્માનમાં અને ન જમીનમાં. તેને પાકી છે. અને જે શીરક કરો છો તેથી તે દુર છે." સુરા યુનોસ. ૧૦;૧૮

**ફાયદો**—આ બંને આયતોથી સાફ જણાયું કે, અરબના કાફરો બુતોને ખુદાની બરોબર સમજતા નહોતા. પણ તેઓને કારીંદા તથા મુખત્યાર સમજીને તેઓની નજર નિયાજ (માનતા) કરતા હતા. તો ખુદાતાલાએ તેને પણ શીરક ફરમાવ્યું. સુબહાન અલ્લાહ ? જે શીરકને મટાડવા કુરાન શરીફ ઉતર્યું, અને ખુદાના પેગંબરો કાફરોથી લડ્યા, તેજ શીરક હમણાંના જાહેલ મુસલમાનો પણ કરવા લાગ્યા. (બંનેમાં) ફરક આટલો છે કે, તે કાફરો બુતોથી હાજતો માગતા હતા. અને હમણાંના લોક બુતોથી તો માગતા નથી, પણ પીરોથી માગે છે. તેની તેજ મીસાલ છે કે, "ગાય બંને રીતે મરે કસાઇથી છુટે તો વાઘને પાલવે પડે.[1]" જેમ કાફરો કહેતા હતા કે

[1] કોઇ માણસ એમ કહે કે, મોલવી સાહેબે પીરને અને બુતને સરખા ગણ્યા. તેનો જવાબ કે મોલવી સાહેબ બંનેને સરખા ગણતા નથી. પણ એ

સર્વનો માલેક અલ્લાહ છે. અને ફરી તેને છોડીને બીજાઓથી મદદ માગતા હતા. તેમજ આ લોકો પણ. મતલબ કે શેતાન માણસનો જાની દુશ્મન છે. તે વાઇ કદી ચાહતો નથી કે, આદમી અલ્લાહ સુધી પોહોંચે. કોઇને બુતની પાસે અટકાવે છે. અને કોઇને પીરની પાસે. મુળ મતલબથી બને આઘા પડ્યા.

અલ્લાહતાલાએ ફરમાવ્યું. "અલ્લાહે એક મિસાલ બ્યાન કીધી. એક એવો શખ્સ છે કે જેમાં કેટલાક ભાગીદાર ઝઘડીઓ છે. અને એક શખ્સ એવો છે કે, પુરો એક શખ્સનો છે. વાઇ, શું તે બને બરાબર છે મીસાલમાં? સર્વ તારીફ અલ્લાહનેજ માટે છે. પણ ઘણા લોક જાણતા નથી." સુરા ઝોમેર. ૩૯;૨૯.

**ફાયદો**—જે શખ્સ કંઇએકનો ગુલામ હોય તેને પોતાનો કોઇ નહિ સમજે તો તેની પુરી ખબર પણ કોઇ ન લે. અને જો તે ગુલામ કોઇથી કંઈ માગે તો તે એક બીજા ઉપર નાંખે કે બીજાઓથી પણ માગ. શું તું એકલો મારોજ ગુલામ છે. અને જે શખ્સ એકનો ગુલામ હોય તો તે તેને પોતાનો સમજે છે. અને તેની પુરી ખબરદારી રાખે છે. કેમ કે માલેક જાણે છે કે, મારા વગર એનો કોણ છે. જે કોઇ અલ્લાહનેજ પોતાનો માલેક જાણે અને તેના વગર બીજા કોઇથી મદદ નહિ માગે, અને જે કંઇએકથી આશા રાખે તેની અલ્લાહતાલાએ આ મીસાલ બ્યાન કીધી છે. હકીકતમાં શીરકવાળાને મોટી મુસીબત છે. તેનું દીલ ચોમેર વહેંચાયલું છે. કદી શાહમદાર (રહ) ને કહે છે. કદી સૈયદ સાલારની વિનંતી કરે છે. કદી હજરત અબ્બાસની આગળ નાક ઘસે છે. અને કદી કહે છે કે, સૈયદ અબ્દુલ કાદેર જીલાની મોટા પીર છે. લાવો હું તેમની માનતા માનું. તેવણજ મારાપર કર્મ કરશે. અને જે માત્ર અલ્લાહનીજ આશા રાખે છે, તે ઘણા ચેનમાં તથા ઘણા આરામમાં છે એણે એક મોટા માલેકનો દરવાજો પકડેલો છે. એ સારી રીતે જાણે છે, કે નબી, વલી સર્વ તેના બંદા છે. કોઇને કાંઇ અખત્યાર નથી. એનું ધ્યાન કોઇના તરફ જતું નથી. અને જોકે શીરક કરનારાઓની આકેબત તો બરબાદ થઇજ છે. પણ શીરક કીધાથી તેમનું દુનિયામાં પણ ઘણું નુકશાન છે કે, દુર દુરની મંજલોથી ખરચ કરીને, કબરો પુજવાને જાએ છે. અને હજારો રૂપીઆ નજર નીયાજમાં ખરચે છે. તો આકેબત પણ ખોઇ, અને દુનિયામાં પણ તેઓની તેજ મીસાલ છે કે; "દોનો દીનસે ગએ પાંડે, નઇધર હલવા નઉધર માંડે."

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: (ઓ લોકો)? મારી પાસે માગો તો હું કબુલ કરીશ." સુરા મુમેન ૪૦;૬૦. એટલે મને બાદશાહ અથવા હાકેમોના જેવા સમજવા નહિ. કે સલતનત (રાજ્ય) અને સરદારીની મગરૂરીમાં ગરીબની વાત સાંભળતા નથી.[1] હું સર્વ જહાંનનો માલીક છતાં મારી સીફત કરીમ અને રહીમ છે. હું દરેક આલા અદનાની વાત સાંભળું છું. તમને જે હાજત થયા કરે, તે મને કહ્યા કરો, હું પોતાના કરમથી તમારી દુવા કબુલ કરીશ.

**ફાયદો**—ભાઇઓ! ખ્યાલ કરો કે, અલ્લાહતાલા લોકોને પોતાની તરફ બોલાવે છે. અને આ નાદાન લોક કયાં બેહકતા જાય છે.

**દ્રષ્ટાંત**—છે કે, એક માણસનો પૈસો ખુલી રોશનીમાં મેદાન વચ્ચે પડયો. અને જો તે માણસ દીવો લઇને શોધવા લાગે તો લોક તેને કહેશે કે આ માણસ મોટો અહમક (મુર્ખ) છે. કે સૂર્યની રોશની હોવા છતાં દીવો લઇને ફરતો ફરે છે. એવીજ તરેહ તે લોકો અહમક છે કે; અલ્લાહ જેવો દાતા છતાં બીજાઓ પાસે હાજતો માગે છે. અને આંધળાની પેઠે દરેક તરફ ભટકતા ફરે છે. અલ્લાહ એવો કરીમ છે કે, તમો પ્રથમ કાંઇ નહોતા ત્યારે તેણે તમોને પેદા કીધા. જો તે (તમને) સુવર અગર કુતરો બનાવતે તો, તમો શું કરતે. પોતાના કરમથી તેણે તમને માનવ બનાવ્યા. ફરી તમારે વગર કહે, રૂહ, દીલ, હાથ, પગ, આંખ, નાક, કાન, તમોને આપ્યા. એક આંખ એવી

મ કહે છે કે, બેમાંથી કોઈની બંદગી કીધી કે, ઇમાન જાય છે. દાખલા તરીકે એક રોજદાર માણસ જો ગુ ખાશે તો તેનો રોજો જશે. અને મીઠાઇ ખાશે તો તેનો રોજો જશે, તો શું એથી મીઠાઈ અને ગુ સરખાં થશે?

(૧) અજિયાર મજાલેસની શેરો કે જેમાં લખેલું છે કે, ખુદા અને રસુલ પાસે માગવામાં લાભ નથી માટે હજરત પીરથી ગરજ માગવી, તેનો રદી આ હજરત પીરની કીતાબ "ફેતુહુલ ગેબ" કરે છે.

નેમત છે કે, જો કોઇ તમોને લાખ રૂપીઆ આપે, અને તમારી પાસે આંખ માગે તો કદી તમારાથી અપાય નહિ. વારૂ, વિચારો કે, જેણે તમને વગર માગે આ નેમતો આપી તે શુ હમણાં માગવાથી નહિ આપશે ? કે જેથી તમો અહીંથી તહીં ઇમાનને ડામાડોલ કરતા ફરો છો ? માણસોએ સમજવું જોઇએ કે, અલ્લાહથી કઇ મતલબ થઇ શક્તિ નથી કે તમોને બીજા પાસેથી જરૂર પડે. મુસલમાનો જ્યારે તમોને કુરાન મજીદથી સાફ જણાઇ ગયું કે, અલ્લાહ વગર કોઈ માલીક નથી. અને તેણે ન કોઇ પીર પેગંબરને પોતા તરફથી મુખત્યાર ઠરાવ્યો છે ? તો જો તમો કુરાન ઉપર ઇમાન લાવ્યા છો અગર ખુદાને મ્હોં દેખાડવું છે, તો તેના હુકમપર ચાલો અને તેના વગર બીજા કોઇથી હાજતો નમાગો. જ્યારે તમો જાણીતા નહોતા ત્યારે લાચાર હતા. હવે તો તમારાપર ફરજ છે કે, શીરકની તોબા કરો ખુદાને વાસ્તે જીદ ન કરો. પોતાના દીલમાં વિચારો કે, શીરક મુકવામાં તમારૂં શું નુકશાન છે, જો તમોને પીરના છુટી જવાનો ગમ છે તો અલ્લાહ જેવો માલેક તમોને મળે છે કે, જેનાથી પીર પણ પોતાની હાજતો માગ્યા કરતા હતા. અને જો તમારાથી ખરચ કર્યા વગર રહેવાતું ન હોય તો, જેટલો માલ તમો પેગંબરોની માનતામાં ખરચો છો, તેટલો અલ્લાહની નજરમાં ખરચ કરો. વારૂ જ્યારે તમોને અલ્લાહ મળી ગયો તો બીજાની શું પરવા રહી, મીસલ મશહૂર છે કે, "ઉસકા અલ્લાહ યાર હૈ, ઉસ્કા બેડા પાર હૈ."

## ત્રીજી ફસલ

એમાં તે ચીજોનું બ્યાન છે કે, જેને અલ્લાહતાલાએ પોતાની તાજીમને માટે ખાસ કીધી છે, કે તે બીજાને કરવું દુરસ્ત નથી. જેમકે દુનિયાંમાં બાદશાહોએ પોતા માટે તખ્તપર બેસવું ખાસ કીધું છે. અને અગર જો બીજો વજીર હોય પણ તે તેપર બેસી શકતો નથી. તેમાંથી પહેલો સીજદો છે.

અલ્લાહતાલાએ ફરમાવ્યું: "સૂર્ય કે ચંદ્રને તમો સીજદો ન કરો, પણ જેણે એઓને પેદા કીધા છે. તેને તમો સીજદો કરો, જો તમો તેની બંદગી કરો છો તો" સુરા હામીમ સીજદો ૪૧;૩૭

**ફાયદો**—એટલે સીજદો કરવાને તેજ લાયક છે કે, જેને પેદા કરવાની કુદ્રત હોય, ને જે પોતે પેદા થવામાં બીજાનો ગરજવાન હોય તેને સીજદો કરવો ન જોઇએ. આ આયતથી સાફ જણાયું કે, વલીઓની કબરોને, અને તાજીઆં (તાબુત)ને સીજદો કરવો હરામ છે. કેટલાક અણસમજુ કહે છે કે, ફીરસ્તાઓએ હજરત આદમ (અલે)ને સીજદો કર્યો હતો. અને હજરત યાકુબે યુસોફ (અલે)ને (સીજદો કીધો હતો), એવીજ તરેહ અમો પણ બુજરગોને (સીજદો) કરીએ છીએ. તેનો **જવાબ** આ છે કે, પ્રથમ સીજદો કરવો દુરસ્ત હતો. પણ આપણા પેગંબર (સલ)ના દીનમાં મના થયો છે. જેમકે હજરત આદમ (અલે)ના વખતમાં સગી બહેન સાથના વિવાહ દુરસ્ત હતા. પણ હવે હરામ છે. **બીજું** ખુદા વગર બીજાનો રોજો રાખવો પણ લાયક નથી. નાદાન લોક હજરત અલી (રદી)નો રોજો રાખે છે. કેટલાક આખા દિવસનો, અને કેટલાક હિંદુઓની પેઠે સવા પોહોરનો રોજો રાખવો બંદગી સમજે છે. અને જુઓ તો અલ્લાહ વગર કોઇની બંદગી દુરસ્ત નથી. (હા) અલ્લાહનો રોજો રાખે, અને તેનો સવાબ હજરત અલી (રદી) ની રૂહને બક્ષે તો દુરસ્ત છે. **ત્રીજું** જાનવરનું જુબહ કરવું એ પણ અલ્લાહતાલાને માટે ખાસ છે. નબી (સલ) સાહેબે કહ્યું: ખુદા વગર બીજા કોઇને વાસ્તે, જે (જાનવર) જુબહ કરે તેનાપર ખુદા લાનત કરે."

**ફાયદો**—આ હદીસથી જણાયુ કે, સૈયદ અહમદ કબીરની ગાય અને અબદુલ કાદેર જીલાની (રહ)નો બકરો કહેવો, અને તેમનું નામ રાખીને જુબહ કરવું દુરસ્ત નથી. પણ ખાવા અને વેચવા જાનવરને જુબહ કરવું દુરસ્ત છે. કેમકે એમાં શીરક અને માનતા નથી. માત્ર ગોશનીજ મતલબ હોય છે. અને જે જાનવર કે પીરો અને બુતોને માટે જુબહ થયું હોય તેનું ગોશત ખાવું આ આયત પ્રમાણે દુરસ્ત નથી:—

અલ્લાહતાલાએ કહ્યું: "તમોપર મુરદુ હરામ છે, અને ખુન, અને સુવરનું ગોશત, અને તે ચીજ કે, જેનાપર ખુદા વગર બીજાનું નામ બોલાયું હોય." સુરા બકર. ૨; ૧૭૩.

**ફાયદો**—નામ પોકારવું એ **તરેહનું છે.**

એક તો એ કે જુબહ કરવાની પહેલાં નામ પાડવું કે આ બકરો અબ્દુલ કાદેર જીલાની (રહ)નો છે. અથવા શેખ સદદુનો અથવા ભવાનીનો ભોગ છે. અને બીજુ એ કે જુબહ કરતી વખતે નામ લેવું. તો હમણાંના લોક જુબહ કરવાની વખતે આદત પ્રમાણે અલ્લાહો અકબર કહે છે. પણ જુબહ કરવા પહેલાં ખુદા સિવાય બીજા કોઇનું નામ મશહૂર કરે છે. (પણ) જ્યારે પ્રથમથી નૈયત બગડી તો અલ્લાહો અકબર કહેવાથી શું થાય છે. જો કે કેટલાક કઠમુલ્લાં બે ઇલમીપણાને લીધે એમાં તકરાર કરે છે. પણ આલેમોનો સહી મત આ છે કે, આ ગોશતનું ખાવું કદી દુરસ્ત નથી. અને સીધી વાત તો આ છે કે, જે ચીજમાં શોબહ પડે તેને ખાવાની જરૂર શી? **ચોથું** નજર નીયાજનું માનવું એ પણ અલ્લાહને માટે ખાસ છે એટલે એમ કહેવું કે ઇલાહી જો તું પોતાના કરમથી આ બીમારને સારું કરે તો હું દસ ફકીરોને ખાણું ખવડાવીશ. અથવા રોજો રાખીશ. એનું નામ નજર છે. અને જ્યારે કુરાનથી સાબેત થઇ ચુકયું કે ખુદા સિવાય કોઇને હાજત પુરી પાડવાની કુદરત નથી તો ફરી પેગમબરોની નજર અને માનતા માનવી તદન નિર્લાભ છે. મુસલમાનોને લાજેમ છે કે જ્યારે તેને કંઇ હોએ ત્યારે અલ્લાહ સુબહાનહુ તાલાની નજર માંને. અને નજર કરવું એ માત્ર ખાવા ઉપર બંધાયલું નથી પણ સર્વ નેક કામોમાં નજર દુરૂસ્ત છે. જેમકે રોજો રાખવા નફલ નમાજ પડવી, કુવો ખોદાવવો, મસજીદ બનાવવી. આ વખતના લોક બેઇલમીને લીધે ફાતેહાને નજર નીયાજ કહે છે. એ લફ્જ અલ્લાહનેજ માટે ખાસ છે. અલ્લાહના લફ્જને બીજી જગ્યા બોલવુ અદબથી આઘું છે. ફાતેહા કહેવામાં શું ખુરાઇ છે કે તેને નજર નીયાજ કહે છે?

## ચોથી ફસલ.

### એમાં શીરકની રસમોનું બ્યાન છે.

શીરકની જે રસમો હીન્દુસ્તાનમાં ચાલુ છે તે બેહદ અને બેહીસાબ છે સર્વનું બ્યાન કરવું મુશકેલ છે. એટલા માટે આ જગ્યા થોડી રસમોનું બ્યાન થાય છે. એના ઉપર બીજાઓનું પણ તોલ કરવું જોઇએ. ખ્યાલ કરવાથી જણાયુ છે કે હીંન્દુસ્તાનની રસમો બે તરેહની છે. કેટલીક તો એવી છે કે તેનું કરવું કોઇપણ રીતે દુરસ્ત નથી. અને કેટલીક એવી છે કે એક રીતે તે દુરૂસ્ત છે અને બીજી રીતે દુરસ્ત નથી.

**ફાયદો** પહેલી તરેહ જેમકે નજુમી (જોશી) અને બ્રાહ્મણથી શાદી વિવાહની તારીખ પુછવી અથવા સફર કરવા કે હવેલી બનાવવાના વખતે સારી ઘડીનું દર્યાફત કરવું એ કદી દુરસ્ત નથી. કે સાફ શીરક છે. કેમકે જણાઇ ચુકયું છે કે ગેબની વાત ખુદાના પેગમ્બરને માલુમ નહોતી તો બીજાઓની શી હકીકત. નબી (સલ) એ કહ્યું છે કે જે કોઈ ગેબ બતાવનાર પાસે ગયો ને તેની વાતને સાચવી તો તે મોહમંદ (સલ) ઉપર ઉતારેલી વસ્તુ (કુરાન)થી અભાગ્યો થયો. એટલે કુરાનમાં તો આ હુકમ છે કે ગેબની વાત ખુદા સિવાય કોઇને જણાયલી નથી. અને જ્યારે કોઇ નજુમ અથવા બ્રાહ્મણથી, ભલી ભુંડી ઘડી પુછી તો જાણે તે કુરાનનો નકાર કરનાર થયો એનું દોજખ વગર કયા ઠેકાણું. બ્રાહ્મણ દસ વાતો પોતાના તરફથી બનાવીને બતાવે છે એમા કદી કોઇ ખરી પડી જાય છે ત્યારે નાદાનો સમજે છે કે તેઓની સર્વ વાતો સાચી હશે.[1] તેઓ એમ ખ્યાલ નહિ કરતા કે જો એ લોકો સાચા હતે તો પોતાના લાભની એઓ પ્રથમ ફીકર કરતે. ફાટલી ધોતી બાંધી દરવાજે દરવાજે મારા મારા ભીખ માંગવા શા માટે ફરતે. અને એવીજ તરેહ તેવું મંતર ભણવું હરામ છે કે જેમાં હનુમાન અને લુનાન ચમારીની દુહાઇ હોએ. અને એવીજ તરેહ કેટલાક મનાકેબ (સારા લોકની તારીફો) પણ (હરામ છે) કે જેમાં શીરકનું મજમુન હોએ જેમકે આશેઆર.

"અલી જો ચાહે તો મકસદકો સર બરાહ કરે"
* ગદાકુ ચાહે તો એક પળમેં બાદશાહ કરે"

જાહેલ લોકોએ શએર કહેવા શીખી લીધો જે જીવમાં આવું બકવા લાગ્યા. એઓને દુરૂસ્ત ના દુરૂસ્તથી શી ખબર. અને એવીજ તરેહ નબી બખ્શ શાલર બખ્શ અબદુલનબી બંદાઅલી બંદા હુસેન નામ રાખવું પણ બુરૂ છે. એવું નામ શરીઅતમાં

---

**૧ યાદ રાખવા જોગ વાત છે કે સને ૧૩૧૭ હીજરીની રમજાનનો ચાન બધી જનતરીઓ (પંચાગો) માં ત્રીશો લખાયો હતો પણ તે ચાન ઓગત્રીશો થઇલો. એટલે એના ખોટા થવામાં તો શક્જ નહી. ગુ. મો.**

દુરસ્ત નથી કેમકે કુરાન મજીદની કેટલીક આયતોથી પ્રથમ જણાવી ચુકયા છીએ કે ખુદાતાલા વગર કોઈ પીર પેગમ્બરને આપવાની કુદરત નથી. શું લો કો જાહેલ થયા છે કે અલ્લાહના બંદા થઇને બંદા ના બંદા થાય છે. અબદુલ્લાહ અબદુર રહમાનમાં શું બુરાઇ છે જે અબદુન નબી અને બંદેઅલી નામ રાખે છે ?

ખરૂં જોતાં નાદાનની મોહબ્બત પણ સારી ન થી કેમકે તે મરજી અમરજી ને મોકા બે મોકાને સ મજતો નથી. જો કે નામ રાખવામાં અર્થો તરફ નજર કમ રહે છે પણ જો નામથી શીરક નીક ળે તેને રાખવાની જરૂર શી ? અને એવીજ તરે હ માથા ઉપર શાહ મદારની ચોટલી રાખવી અને દાઢી ઉભી કરવી, માનતા કરીને કબરો ઉપર ચા દરો ચડાવવી. દીવા બાળવા, પીરોને વાસ્તે જાન વરોનું જુબહ કરવું, ઇમામ જમીનનો પૈસો બા જુ ઉપર બાંધવો ચોમાર્ગે સદકો મુકવો, પીર ન સીરની ત્રણ કોડીની શીરીની માનવી, શીતળાની બિમારીમાં માલણને બોલાવવી, ગાયનું ગોશત ન હિ રાંધવું એ બધી રસમો શીરકની છે. કોઇ રી તે દુરસ્ત નથી.

**બીજી તરેહ** જેમકે હજરત અબ્બાસની હાજરી, હજરત ફાતેમાની સહનક, હજરત અ બદુલ કાદર જીલાનીની અગીયારમી, શાહમદારનો મલીદો, બુઅલી કલંદરની લણમણી. શાહ અબ દુલ હક્કનો તોશો એને આ નૈયતથી કરવું કે ઓ હજરત તમો અમારૂં ફલાણુ કામ કરી દો તો હરામ છે તથા ઘણું બુરૂં છે તથા સાફ શી રક છે. જેમકે એનો હાલ સારી રીતે બ્યાન થયો છે અને જો માનતા નથી, માલ તેમની રૂહને સવાબ પુગાવવું મતલબ છે તો દુરસ્ત છે. એ વી નૈયતથી હરગીજ મના નથી. પણ ખાવાનુ ખાસ કરવું એવી રીતે કે હજરત અબ્બાસ (રદી) નો ફાતેહો માલ શીર માલ અને કબાબ ઉ પર થાએ, અને શાહ અબદુલ હક્ક (રહ)નો ફાતેહો તર હલવા ઉપર થાએ એ વગર બીજા ખાવા ઉપર નહિં કરવું એ છેક નાદાની છે. એવીજ તરેહ તારી ખનું મુકરર કરવું કે ફલાણા બુજરૂગનો ફાતેહો જે દિવસે છે તેજ દિવસે થવો જોઇએ બીજી તારીખે દુરસ્ત નથી એ પણ બે અસલ (બેપાયા) છે, પણ જે બુજરૂગનો ફાતેહો ગમ તે દહાડે કોઇ પણ ખાણ ઉપર કરે. ખાવા અને દહાડાની નીમીત માત્ર હી ન્દુસ્થાનીઓએ કહાડી છે. શરીઅતે મોહમંદીમાં એનો કંઇ પાગો નથી. અને શરીઅત પ્રમાણે ફા તહાનો બેહતર માર્ગ આ છે કે ખાઉં પકાવી મો હતાજ ગરીબોને વહેંચે અને એમ કહે કે એ અલ્લાહ આ ખાઉં તારી નજર છે એનો સવા બ મારા તરફથી ખુદાના પેગમ્બર (સલ) ની રૂ હને અથવા હજરત અલી (રદી) ની રૂહને અથ વા હજરત અબદુલકાદર જીલાની (રહ) ની રૂહને અથવા મારા બાપ દાદાની રૂહને તું પોતાના કર મથી પોહોંચવી દે. ખાવાનો સવાબ જુદો છે અને પડવાનો સવાબ જુદો છે. પણ હીન્દુઓની તરહ લીંપવું પોચવું અને ખાવાની સાથે પાણી (જરૂ રી સમજીને) મુકવું ઘણુંજ બુરૂં છે. કેટલાક એ વકફ ખાવાની સાથે હુકો અને અરીણુ મુકે છે. કે કદાપી મુરદાની રૂહ કંઇ ખાતી પીતી હશે. અસ તગફેરૂલ્લાહ ! જાહેલાએ દરેક વાતમાં એવી વા હી તબાહી રસમો કહાડી છે કે જેથી ઇસ્લામની રોનક તદન જતી રહી. દીનદાર મુસલમાનને લા જેમ છે કે દરેક રીત રીવાજમાં ખુદાના પેગમ્બ ર (સલ) ના હુકમને તલાશ કરે કે એ બાબતમાં હજરતે (સલ) શું ફરમાવ્યું છે. અને પોતાની અલ્પ બુધ્ધિને પેસારો ન કરે. જો માલ અમારી અક્કલ બસ હોત તો હક્કતાલા હરામહલાલને બત લાવવા પેગમ્બર (સલ) ને શા માટે મોકલતે.

## પાંચમા ફસલ

### એમાં શીરકની બુરાઇ તથા શીરક કરવા ની સજાનું બ્યાન છે.

અલ્લાહ સુબહાનોહુ એ કહ્યું: "ખુદા તેની સા થે શીરીક પકડવા (નાપાપ) ને બક્ષતો નથી અને તેના સિવાય તેથી નીચલા ગુનાહમાંથી જેને ચાહે તેને બખ્શે છે. અને જેણે ખુદાની સાથે શી રક કીધું તેણે મોટી કલ્પના કીધી." સુરા નીસા. ૪:૪૭.

**ફાયદો** ખરૂં જોતાં આથી મોટું કયું પા પ છે કે જેવી રીતે ખુદાથી મુરાદો માંગે તેવીજ રીતે તેના બંદાઓથી. તો જાણે તેણે માલીકને અને ગુલામને સરખા કીધા અને કારભારમાં ભેગા કીધાં. આ આયતથી જણાયું કે શીરકથી તોબા કરવું એ

મુસલમાનો ઉપર સર્વથી મોકદ્દમ છે. કારણ કે બીજા ગુનાહ અગરજો કબીરા હોય પણ તેની બખ્શીશની આશા છે. અને શીરકતો તે બલા છે કે જેને સુબહા નોહુ તાલા કદી બખશશે નહિ. ખુદાની પનાહ! જેને ખુદાએ નહિ બક્ષા તેનું ઠેકાણું દોજખ વગર કયાં છે? નબી (સલ) સાહેબે કહ્યું: "અલ્લાહ સાથે શીરીક નોકર અગર જો કોઇ તને કતલ કરે અથવા બાળી નાંખે."

**ફાયદો**—હજરતે (સલ) આ એટલા માટે ફરમાવ્યું કે ઇમાન બચી ગયું તો કતલ અને મુસીબત તો ઘડીભરની છે. ફરી તો બેહેશત ઘર છે. અને જો મઆજલ્લાહ તેણે શીરક કીધું તો અલ્લાહતાલાના ગજબમાં ગીરફતાર થયો. અને મુશરેક અગરજો બધી ઉમર દુન્યામાં ખુશીમાં કહાડે પણ છેવટ તેનું ઠેકાણું દોજખ છે. આ **ગુનેહગારે** (કર્તાએ) જ્યારે શીરીકની બુરાઇ કુરાન અને હદીસમાં એવી રીતે જોઇ, અને અનજાણ મુસલમાનોને એમાં ફસેલા જોયા તો ખુદાની કસમ દીલ ઘણું દદર્યું અને ઘણો અફસોસ થયો. ત્યારે એજ માટે આ રીસાલાને હીન્દી જુબાનમાં સહેલાઇથી સરળ કરીને લખ્યો. અને જલદી સમજવાને માટે આયત અને હદીસનો તરજુમો હીન્દી મહાવરા પ્રમાણે કીધો કે જેથી સર્વ બિચારા નાવાકેફ મુસલમાનોને ફાયદો થાય. એથી કંઇ કાબલીયત બતાવવાની ગરજ નથી. આલેમોથી આશા છે કે તેઓ હીન્દી ભાષા વિષે ખો ન કહાડે. અને મતલબને જાણે.

## રીસાલો સમાપ્તી (ખાતેમો)

### એમા ત્રણ ફાયદા છે.

**પહેલો ફાયદો**—જે શુબહો અને સવાલો આ વખતના લોકો શીરકની બાબતમાં બયાન કરે છે. તેના જવાબો ખુલાસાવાર આ રીસાલામાં બયાન થઇ ચુકયા છે. જે માણસ અકલવાળો છે તે એને સારી રીતે જો સમજી લેશે તો બીજા સવાલોના જવાબો પણ દઇ શકશે. પણ આ જગ્યા બીજા પણ બે કાયદા યાદ રાખવાની જરૂર છે:--

**પહેલો કાયદો**—તે એકે જ્યાં સુધી હદીસની સનદ નહિ પુગે અને આ હદીસ મોહદેસોની કઇ કીતાબમાં છે, એ નહીં જણાય ત્યાં સુધી તેને માનવું નહીં જોઇએ. ઘણી વાહીતબાહી હદીસો પાછલા માશાએખોની કીતાબોમાં લખાયલી છે અને ઓલમા મોહાદ્દેસીનની નજદીક તેનો કશો ઇતબાર નથી. અને એવીજ તરેહ જે હદીસનીમતલબ કુરાનને વિરૂધ્ધ હોય તેને પણ ગલત જાણવું જોઇએ. કુરાન વગર ઘણી હદીસો છે પણ જે હદીસ શરીઅતની મતલબને મોવાફેક હોય તેને માનવું જોઇએ જેમકે એની એક મિસાલ લખાય છે. મસલં કુરાન મજીદથી અમોને જણાઇ ચુકયું છે કે પોતે પેગમ્બરને પોતાના જાનના નફા-નુકસાનનો કંઇ અખત્યાર નથી. હવે જો કોઇ હદીસ એવા મજમુનની નકલ કરે કે પેગમ્બર (સલ)ને સર્વ ચીજોનો અખત્યાર છે જે ચાહે તે કરે, તો અમો તેને માનશું નહિ કેમકે કુરાન શરીફની વિરૂધ્ધ પેગમ્બર (સલ)નું ફરમાવવું બનવાજોગ નથી.

**બીજો કાયદો** તે એકે મુસલમાનોને લાજેમ છે કે તેઓ અકીદાને કુરાન હદીસને મોવાફેક દુરસ્ત (ઠીક) કરે, અને કીસ્સા અને નકલોને અકાયદમાં દાખલ નહિ દે. ઘણી મખલુકનો અકીદો આ સબબથી બગડયો કે ફલાણા બુજરગથી એમ થયું હતું. અને ફલાણા એ આ કીધુ હતું. આવી મુસલમાની ઉપર કુરબાન કે કુરાન મજીદને તો તાખમાં રાખ્યું અને નકામા કીસ્સા કહાણીઓ ઉપર અકીદો બાંધ્યો. કોઇ માણસ આથી વળીઓની કરામતનો ઇનકાર સમજે નહિ. કેમકે આ સિધ્ધ થયલું છે કે હકતાલા કદી વળીઓને હાથે કરામતો જાહેર કરાવે છે કે જેથી લોકોને તેઓની બુજુરગી અને મોટાઇ જણાય. પણ દરેક વખત તેઓને આ અખત્યાર નથી કે જે ચીજને જયારે ચાહે ત્યારે કરે. ફરી ત્યારે તેઓને પુરો અખ્યાર નહિ થયો તો તેઓથી હાજતો માંગવી તદન નાદાની છે. રહ્યું ખુદાની જનાબમાં તેઓ પાસે દુઆ કરાવવું તેને તો કોઇ મના નહિ કરતું. મતલબ કે જયારે કુરાનથી સિધ્ધ થયું કે ખુદા શિવાય કોઇને હાજત પુરી પાડવાની શક્તિ નથી તો હવે કોઇ ગમે તે કહે અને કેટલી પણ વાતો ગડયા કરે તેને કદી સાંભળવી નહિ જોઇએ. કેમકે ખુદાતાલા જેવો કોણ છે કે અમો તેની વાત ઉપર યકીન લાવીએ.

**બીજો ફાયદો**—જે મુસલમાન ભાઇ આ રીસાલાને જુએ તેમની ખીજમતમાં સલામ બાદ

આ અરજ છે કે આ વખતના મરદ અને ઓરતો ને આ રીસાલો સંભળાવું તેઓની આગળ નરમાશથી મોહબ્બત કરીને વાંચવું પોતા ઉપર જરૂર અને વાજેબ જાણે. ઘણા લોકો બાપડા અજાણ પણાને લીધે લાચાર છે. જો આસ્તે આસ્તે સમજાવાશે તો અલ્લાહથી ઉમેદ છે કે લોકો તોહિદને સમજી જશે અને શીરકથી તોબા કરશે. મસલન જો તમારી રૂબરૂ તમારો છોકરો અથવા કોઈ દોસ્ત અજાણપણાથી ઝેર ખાવા લાગે તો તમો તેને કદી ઝેર ખાવા નહિ દેશો. કેમકે તમને યકીન છે કે એણે ઝેર ખાધું કે મર્યો. ત્યારે એવીજ રીતે શીરકને પણ સમજો કે તેના કરવાથી ઇમાન મરે છે. અને એ એવી બુરી ચીજ છે કે જેને ખુદા માફ કરતો નથી. તો જેવી રીતે તમો ઝેર ખાવાથી પોતાના દોસ્તોને બચાવો છો તેમજ શીરકથી પણ બચાવો. અને જેવી રીતે થઈશકે ભુલા ભટકા લોકોને માર્ગે લાવો. ખુદા જાણે છે કે એનો સવાબ તમોને તમારા રોજા નમાજથી વધારે મળશે. નબી (સલ) સાહેબે ફરમાવ્યું: "જે કોઈ સારો માર્ગ બતાવશે તો તેને કરનારાની બરાબર સવાબ મળશે." અને આ વાતની બીકીક નહિ રાખવી જોઈએ કે લોકોની આદત મુદ્દતથી બગડેલી છે, તેઓ ક્યાં માનશે. કારણ કે આ આજીજે (કર્તા) ઘણીવાર અજમાવ્યું છે કે સમજાવા બાદ જો બધા નહિ સમજે તો પાંચ દશ તો અલબત સમજે છે. સારી રીતે સમજાવાઇ અને તેમાથી બે ચાર પણ નહિ સમજે એ બનવાજોગ નથી. આ વખતના ઘણા આલેમ ફાજેલ પણ આ ખ્યાલથી કહેતા નથી કે લોક પોતાની જીદથી કહ્યું માનશે નહિ. પણ એ સારૂં નથી. જો આલેમ ફાજેલજ ભલું બુરૂ સમજાવતા નહિ રહેશે તો જાહેલ તદન દીનને તબાહ કરશે. હા, અલબત આટલું છે કે શીરકના મના કીધાથી કેટલાક જીદ્દી લોક અને ઘણા પીરજાદા જાહેલ જેઓએ રેવડી ગાંઠયા અને ઝુંડા નિશાનોને પોતાની રોજી મુકરર કીધી છે, તેઓ કદી ખુશ નહિ થશે, અને ઘણા ગુસ્સાથી લીલી પીળી આંખો કરશે. પણ મોહમદી મુસલમાનોને એવા ખ્યાલથી ચૂપ રહેવું લાજેમ નથી. આપણો અલ્લાહ રાજી જોઈએ. એ લોકો ખુશ હોય તો શું અને નાખુશ હોય તો શું.

**ફાયદો ત્રીજો**—જો કે શીરકનું બયાન ખુલાસાવાર નસરમાં થયુ છે. પણ થોડી મતલબ નજમમાં મુનાસબ જણાય છે. કેમકે નજમ ઘણું જલદી યાદ થાય છે. વિષેશ કરી છોકરાઓને યાદ કરવા માટે ઘણું સારૂં છે. કે નાનપણથી જ અકીદો ચોખો રહે અને શીરકની બુરાઈ સારી રીતે દીલમાં બેસી જાય:—

## નજમ.

ખુદા ફરમા ચુકા કુરઆં કે અંદર * મેરે મોહતાજ હેં પીરો પયમબર
નહિ તાકત સીવા મેરે કેસીમેં * કે કામ આવે તોમહારી બે કસીમેં
જો ખુદ મોહતાજ હોવે દુસરેકા * ભલા ઉસ્સે મદદકા માંગના કયા
ખુદાસે ઓર બુજુરગોસેભી કહેના * યહી હે શીરક યારો ઇસ્સે બચના
ખબર કુરઆનમેં હે યે મોહકકક * નબખ્શેગા ખુદા મુશરેકકુ મુતલક
મઆજલ્લાહ જીસે ઉસને ન બખ્શા * મુકરર વો જહંનમમેં પડેગા
અગર કુરઆંકુ તુમ સચ જાનતેહો * તો ફીર તુમ મંનતે કયું માનતે હો
તોમહે યે તોર બદ કીસને સીખાયા * મોહંમદને કહાં હે યે બતાયા
હે શૈતાં દુશમને અવલાદ આદમ * સીખાતાહે વોહી રાહે જહંનમ
કીસીકુ બુતપ્રસ્તી હે સીખાતા * કીસીકુ હે વોહ કબરોપર ઝુકાતા
ગરજ અલ્લાહસે દોનોકુ રોકા * ભોલાકર રાહ જા, ખંદકમેં ઝોંકા

મુસલમાનો જરા સોચો તો દીલમેં * ફંસે હો કીસતરહ તુમ આબો ગીલમેં
ઓહીાત ગફલતમેં સોએ અબ તો જાગો * ખુદાકે હોતે બંદોસે ન માંગો
વોહ માલેક હે સબ આગે ઉસકે લાચાર * નહિ હે કોઇ ઉસકે ઘરકા મુખ્તીયાર
વોહ ક્યા હે જો નહિ હોતા ખુદાસે * જેસે તુમ માંગતે હો ઓલયાસે
બયાને શીરક સુન કહેતે હેં મરદક * કે મુનકેર હેં બુજુરગોસે બેલાશક
અરે લોકો જુબાં અપનીકુ રોકો * બુજુરગોસે નહિ ઇનકાર હમકો
ખુદા લાનત કરે ઉસ રૂ સયાહ પર * કે જીસકે દીલમેં હો બુગજે પયમ્બર
જેસે હો બુગજ આલે મુસતફાકા * ખુદા ઉસકુ કરે દોજખકા કુનદા
જેસે અસહાબ હજરત સે હો ઇનકાર * રેહે હરદમ ખુદાકી ઉસપ ફીટકાર
જેસે કુચ બુગ્જ હોવે ઓલયાસે * હમેશા અબર લાનત ઉસપ બરસે
અબ ઇતના ઓરભી સુન રખયે હજરત * જો હકકપર ના ચલે ઉસપર ભી લાનત
હમારા કામ સમઝાના હે યારો * અબ આગે ચાહો તુમ માનો નમાનો
તુ અપને હાલમેં કુચ સોચ ખુરંમ * જોણાં અબ બંધકર વલ્લાહો આલમ.

આ ફતવો દેહલી, દેવબંદ વગેરેના વિદ્વાનો તરફનો દેહલીમાં અનસારી પ્રેસમાં છપાયલો છે તેનો આ તરજુમો છે.

### "હનફી વિદ્વાનો તરફનો ઇલમે-ગેબ બાબતનો ફતવો"

હનફીના મોહકકેકીન વિદ્વાનો (રહ) આ મસલામાં શું ફરમાવો છો કે જેદ કહે છે કે અલ્લાહ તબારક વ તઆલાએ પોતાનો કુલ ઇલમે ગેબ હજરત (સલ)ને અતા કરી દીધો છે અને હમણા પણ આપ મખલુકના દરેક હાલ જાહેર બાતેનને, ભલા બુરાને સારી રીતે જાણે છે. તે એટલા સુધી કે મચ્છરનાપર હલાવવાનો પણ આપને ઇલમ થાએ છે. અને દરેકની આવાજને ફરી તે પુર્વમાં હોએ કે પશ્ચિમમાં હોએ પોતે સાંભલી લે છે. ત્યારે એ અકીદો કેવો છે? અને એવો અકીદો રાખનાર હનફી મજહબ પ્રમાણે તથા હનફીઓની માતબર કીતાબો પ્રમાણે મુસલમાન રહ્યો કે કાફર અને મુશરેક થયો? બયાન કરો તમને સવાબ મળશે.[1]

### દેવ બંદ વગેરેના વિદવાનો તરફનો જવાબ.

"જે શખ્સ રસુલુલ્લાહ (સલ)ને ગેબ જાણુનાર થવાનો મોતકેદ છે તે હનફી સરદારો (વિદવાનો)ની નજદીક ખાતરીથી મુશરેક અને કાફેર છે. "બહરૂર રાએક"વાળા સાહેબ કીતાબુન નીકાહમાં સાફ લખે છે કે "જે કોઇ નીકાહના શાહેદ અલ્લાહ અને રસુલને મુકરર કરે અને એવું માને કે રસુલુલ્લાહ ગેબ જાણનાર છે તે ખાતરીથી કાફેર છે" અને મુશરેક તો તેનેજ કહે છે કે કોઈ મખલુકને અલ્લાહતાલાની સાથે કોઇ જાતી વસફમાં જેમકે ઇલમ, કુદરતમાં અથવા ઇબાદતમાં શરીક કરે. કેમકે જાતમાં શરીક કરવું એટલે ઘણા ખુદાનું થવું એના માનનાર તો ઘણા કમ થયા છે. શામીએ રદ્દુલ મોહતારની કીતાબુલ ઇરતેદાદમાં સાફ રીતે એવા અકીદાના રાખનારને કાફેર કહ્યો છે. અને આ જે કહે છે કે તમામ ચીજોનો ગેબનો ઇલમ હજરત (સલ)ને જાતી નથી પણ અલ્લાહતાલાનો અતા કીધેલો છે, તે તદન ખોટું અને ગપાટા છે. રસુલુલ્લાહ મહશરમાં પણ કેટલાક લોકોને કોસરનું પાણી પીવાને લાએક જાણશે, અને ખુદા તરફથી હુકમ થશે કે એઓએ તારા પછી શું કીધું એ તને જણાએલું નથી. એ હદીસ બુખારીએ(રહ)બયાન કીધી છે." આ જવાબ ખરો છે બંદો મહમુદ દેવબંદના મદરસાના પેહેલા મોદ

---

[1] **મોલવી બશીરખાં વડોદરાવાળાનો પણ એવો જ અકીદો છે કેમકે તેવણુ તા૦ ૧૨–૩–૧૩૧૫ હીજરીના પત્રમાં લખે છે કે "હજરત તમામ ગેબ ઉપર માસુન છે કોઈ ચીજ આપના ઈલમના ઘેરા (ઇહાતા)માંથી બાહેર કે નીકલેલી નથી.**

રૈસ * જવાબ આપનારાએ ઠીક કહ્યું: અઝીઝુર રહમાન દેવબંદના મદરસાના મુફ્તી * જેણે જવાબ આપ્યો તેણે ઠીક કહ્યું. મોહમદ નાઝેર હસન દેવબંદી * જવાબ ખરો છે. ખલીલ અહમદ મઝાહેરૂલ ઊલુમ સહારનપુરના મોદર્રેસ અવ્વલ * જેણે જવાબ આપો તેણે ઠીક કહ્યું. મોહંમદ રીયાઝુદદીન મ-દરસા ઇસ્લામીયા મેરઠના મોદર્રેસ * જવાબ ઠીક છે. અબદુલ મોમીન મેરઠના મદરસાના મોદર્રેસ* જવાબ ખરો છે. મોહંમદ ઇસ્હાક મેરઠના મદરસાના મોદર્રેસ* જવાબ ખરો છે. સીરાજ અહમદ મેરઠવાળા* આ તે સત્ય છે અને સત્ય પછી ગુમરાહી વગર શું છે ? અહમદ હસન અમરોહી* "ઇ-લમે ગેબ હકકતાલાનો ખાસ્સો છે. એ શબ્દને કોઇ મતલબથી બીજા ઉપર બોલવું શીરકના વેહમાટથી ખાલી નથી." રશીદ અહમદ ગંગોહવાલા ખુદા તેમની બરકતને હમેશ રાખો

## દીલ્લીના ઓલમા તરફનો જવાબ

બેશક આ અકીદો રાખવો કે અલ્લાહતાલાએ કુલ ઇમલે ગેબ હજરત (સલ) ને અતા કીધો હતો અથવા મખલુકની તમામ હાલતો કુલ્લી જુજઇથી આપ વાકેફ છે, અને પોતે અમારી તમામ વાતોને અને હાલતોને હમો કેથે પણ હોએ તેવણ સાંભળે છે, અને જુએ છે, એ કુફ્ર છે. શરહ ફીકહ અકબરમાં મુલ્લા અલી કારી (રહ) કહે છે "તું જાણ કે નબીઓ છુપી ચીજોમાંથી કંઇ જાણતા નથી. પણ કદી કદાસ ખુદા તેમને કંઇ જણાવે છે તે જાણે છે. અને હનફીયોએ એવો અકીદો રાખવાને કે નબી (સલ) સાહેબ ગેબ જાણે છે, તેને ખુલ્લી રીતે કુફ્ર કહ્યું છે. કેમકે એ ખુદાના કેહેવાને વિરૂધ્ધ આવે છે: "તું કેહ (ઓ મોહંમદ) જે કોઇ આસમાનમાં કે જમીનમાં છે તે ખુદા સીવાઇ કોઇ ગેબ જાણતું નથી" આ ઇબારતથી માનીતા હનફીયોનો મજહબ સારી રીતે જણાઈ ગયો કે, તેઓ એવા અકીદા રાખનારને કે જે રસુલુલ્લાહને ગેબ જાણનાર કહે તેને કાફર લખે છે. વધારે ખુલાસો ફીકહની મોટી કીતાબોમાં છે. જેને જોઇએ તે તેની તરફ વળણ કરે. અને હાલમાં એક ફતવો એ વાહીયાત અકીદાના ખોટારામાં દીલ્લીના અનસારી પ્રેસમાં છપાયો છે (અને તે તેજ પ્રેસથી હમણા પણ મફત મળે છે) તે માનીતા હનફીયોનો મજહબ જાણવા માટે બસ છે. મોહંમદ અબદુલ કાદેર. જાનશીને મોલવી નવાબ કુતબુદદીન સાહેબ (રહ) રહેવાસી મોટી મસજીદ દીલ્લીના* આ બાબતમાં મારો અકીદો આ છે કે રસુલુલ્લાહ ખુદાને વગર ખબર કીધે, ઇલહામ કીધે, કશફ કીધે ગેબની વાત જાણતા નહોતા. અને આ પણ થોડી ચીજોનું અને બધી ચીજોનું નહી. અને આ માર્ગો વગર કંઇ ગેબની વાત જાણતા નહોતા. ફતહ મોહમદ ફતહપુરી મદરસાના મોદર્રેસ * બેશક સવાલમાં લખાયલો અકીદો અહલે સુંનત જમાઅતના અકીદાથી નથી. માનીતા હનફીયો સુધી તો શું પોહોંચે. અને જે અકીદો કે અહલે સુંનતનો છે અને જેના ઉપર બધી ઉમ્મતનો ઇજમા થયો છે, તે આ છે કે ખુદાના ઇલમ જેવો કોઇનો ઇલમ નહી થશે. અને દરેક ચીજના ઇલમનો ઇહાતો કરવો કોઇને નથી. અગર જો ખુદાના બતાવવાથી હોએ. મોહંમદ સેફુર્રહમાન પીશાવેરી ટોંકી હાલ દીલ્લીમાં આવેલા * કોઇ મુસલમાન જેને જરા પણ કુરઆન હદીસ અને અકાએદની કીતાબોથી ભાગ મળ્યો હશે, તે આ કહી શકતો નથી કે હજરત (સલ) અથવા બીજા કોઇ નબી ગેબ જાણવામાં હકક સુબહાનોહુની બરાબર છે. અને ન કોઇ આ કહી શકે છે કે હકક સુબહાનોહુતાલાએ તમામ ગેબ કોઇ માણસને અતા કીધો હોએ. કેમ કે આયત "વ ઇન્દહુ મફાતેહુલ ગેબે" વગેરે ઘણી આવેલી છે. અને ન કોઇ આયત અથવા હદીસથી એ વાત સાબીત છે. અને ઇસ્લામી અકાએદની કીતાબોમાં એમજ છે અને એના ઉપર જોમહુરનો ઇ-તેફાક છે, **અબુ મોહંમદ અબદુલ હક્ક** તફસીરે હકકાનીના રચનાર (ઇદરૂસમાં મોલવી મોહંમદ સામરોદીથી બહસ કરનારા) * તે શખ્સથી ઘણી તાજુબ છે કે ઓલમાના ટોળામાં થઇને આવા શખ્સના કુફ્રમાં ડામાડોળ રહે અને તેને ખાતરીથી કાફેર ન કહે. વારૂ કોઇ આ કહી શકે છે કે રસુલુલ્લાહ (સલ) ને ખુદાના બતાવવા છતાં પણ બાજ ચીજોની ખબર નહીં થઇ હોએ ? કદી નહીં. એટલુંજ નહીં પણ આપ તો તમામ નબીયોથી વધારે જા

સુનાર હતા. અને નબુવ્વત તો કમાલે ઇલમીનું નામ છે. જેમ કે ઇલ્મે કલામમાં લખાયલું છે. મોટા ફીતનો તો તે શખ્સ મચાવે છે કે જે હરેક જગ્યા આ કેહતો ફરે છે કે આપ (સલ)ને તમામ ચીજોનો ઇલમ દેવાયલો છે. અને જુઓ તો આ ખુલ્લું કુફર છે. અને તમામ ફોકહા આવા શખ્સને કાફર કેહવા ઉપર એક મતે છે. તાજુબ છે કે એ શખ્સ કઇ દલીલથી આધાર પકડે છે, અને જુઓ તો આ તમામ હદીસોથી વિરૂધ્ધ છે. અનવરશાહ કશમીરી મદરસા અમીનીયા દેહલીના મોદર્રેસ અવ્વલ* જવાબ ખરો છે ઝીયાઊલ હક્ક મદરસા અમીનીયાના મોદર્રેસ* આ જવાબને મેં જોયો તો તે મને ખરો લાગ્યો. અબ્દુર્રેહમાન મોલવી અબ્દુર્રબ સાહેબના જાનશીં* બુખારી શરીફની હદીસ છે. "ખુદાની કસમ હું નહીં જાણુતો અને હું ખુદાનો રસુલ હોવા છતા ખુદાની કસમ હું નહી જાણુતો કે. મારી સાથે તથા તમારી સાથે શું થશે." આ હદીસની શરહમાં સર્વના ભરોસેદાર શેખુલ મોહદ્દેસીન હજરત શેખ અબ્દુલ હક્ક મોહદ્દેસ દેહલવી આવી રીતે ફરમાવે છે, "હાસેલ આ કે તેવણ (સલ) ઇલમે ગેબનું પોતાથી ના પાડે છે કે તેવણ તેને જાણનાર નથી, અને તે ઉપર વાકેફ (ખબરદાર) નથી. અને તેમને વિષે ઠેરવાયલું તથા બીજાઓ વિષે ઠેરવાયલું તથા તેમને વિષે છુપુ રખાયલું તથા બીજાઓ વિષે છુપુ રખાયલું તેવણ જાણુતા નથી" જુઓ આ મોહદ્દેસીનના ઉસતાદ ફરી ફરીને ખુલ્લા શબ્દોમાં સાફ ફરમાવે છે કે હજરત (સલ) હરગીજ ગેબ જાણનાર નહોતા. મોહંમદ હોસેન* ઇલમે ગેબ બીજજાત ખુદાતાલાનેજ માટે છે અને તેના ઇલમના બરોબર કોઇનો ઇલમ થઇ શકતો નથી. જેવો તે પોતાની જાતમાં એકકો છે તેવો પોતાની સીફાતમાં પણ એકકો છે. જો કોઇ એવી તરેહના ઇલમમાં તેનો સાથી (કોઇને) કરે તો તે બેશક મુશરેક છે. અને હનફીયો જ્યાં ગેબનું ના પાડે છે ત્યાં એજ મતલબ છે. અને જે હદીસોમાં બીજાનું ગેબ જાણવું સાબેત થાએ છે તો તે ખુદાના જતાવવાથી બીલ અરજ મતલબ છે. હવે બંને વાતોમાં સરખાપણું (તતબીક) થયું, તદન ના પાડવું અથવા સર્વનું કેહવું એ જહાલતની નીશાની છે. હમારા હોજુર પુરનુર ફખરૂલ અવ્વલીન વલ આખેરીન (સલ)ને બેશક અલ્લાહના ગેબોમાંથી થોડા ગેબનો ઇલમ છે પણ તે બીજી તરેહનો છે. હવે તે કેટલો ઇલમ આપનો છે, તેને ખુદા જાણે છે. હા ખુદાતાલા બાદ જેટલો ઇલમ આપ (સલ)ને છે તે બેશક તમામ મખલુકથી વધારે છે ફરી તે ફીરશતો હોએ અથવા નબી હોએ, ગોસ હોએ, યા કુતુબ હોએ, જીન હોએ યા શેતાન હોએ. અને આ ગુણમાં આપની બરોબર કોઇ નથી. મોહંમદ કરામતુલ્લાહ.

તરજુમો કર્તા કહે છે કે એ મસલાને લાગતો મેં એક ફતવો છપાવેલો તેના ઉપર ઘણા વિદ્વાનોએ સહી કીધી છે. હું તેઓની લખેલી ઇબારતને લંબાણને લીધે નહી લખતો. જેને જોયે તે મારેથી લઇ ખાતરી કરે. અતરે ફક્ત તે સાહેબોના નામ લખી જણાવું છું. સુરત તથા રાંદેરના ઓલમાં. મોલવી મોહંમદ બરકતુલ્લાહ. મોલવી **મોહંમદ કાજમ.** મોલવી મહમુદ. મોલવી **અબ્દુલ કાદેર બાએકજા.** મોલવી નુરમોહંમદ. મોલવી સૈયદ અબ્દુલ ગફુર. મોલવી અબ્દુલ કાદેર બી. હસન. મોલવી કાજી રહમતુલ્લાહ. મોલવી હાફેજ ઇસમાઇલ. મોલવી મોહમદ અબ્દુર રહીમ. મુંબાઇના ઓલમાં. મોલવી હીદાયતુલ્લાહ. મોલવી નજફઅલી. મોલવી મુલ્લા મોહંમદ તાહેર. નારનોલના ઓલમાં. મોલવી યુનોસ બેગ. મોલવી મોહમદ યાસીન. મોલવી નજમુલ હસન. લુધયાનાના ઓલમાં. મોલવી મુશતાક અહમદ. મોલવી નુરમોહંમદ. લાહોરના ઓલમાં. ઇન્જુમન મુસતશારૂલ ઓલમાંના **મુફ્તી મોલવી મોહમદ અબદુલ્લાહ.** મોલવી અબદુલ્લાહ નોમાનીયા મદરસાના મોદર્રેસ. મોલવી ગુલામ અહમદ નોમાનીયા મદરસાના મોદર્રેસ. કાનપુરના ઓલમાં. નદવતુલ ઓલમાના **મુફ્તી મોલવી અબદુલ્લતીફ.** મોલવી ગુલામ હુસેન. મોલવી રહમ ઇલાહી. દેવબંદના ઓલમાં **મદરસાના મુફ્તી** મોલવી અજીજુર રહમાન. મોલવી મહમુદ મોદર્રેસ અવ્વલ. નાજેમએ રાહે હકના પૃ. ૬૨માં ઇલમે ગેબનો મસલો છે. તેના ઉપર દસ્તખત કરનારા મોલવીઓ. મોલવી. મોહંમદ સગરામપુરાવાલા. મોલવી અબદુલ ગફુર સગરામપુરાવાલા. મોલવી અબદુલ હક્ક સગરામપુરા

વાલા. મોલવી રહીમુદ્દીન રાંદેરવાળા. વગેરે.

મોલવી નઝર અહમદ પોતાની કીતાબ બવારેક લામેઆ પૃષ્ટ ૩૫૧માં લખે છે કે "આજ ચીજો હજરત (સલ)ની રૂહ મુબારકની આગળ કરવામાં આવે છે આપ (સલ) બાજગેબને જાણે છે." મોલવી અબદુલ હક્ક તા૦ ૧૩-૫-૧૩૧૮ હીજરીના મુંબાઇના સુલતાનુલ અખબારમાં મોલવી નઝર અહમદની બવારેક લામેઆથી લખે છે. "કોઇ મુસલમાન આ નહીં કેહતો કે રસુલુલ્લાહ હરેક ચીજને જાણતા હતા."

એ મસલાની વધુ હકીકત મેં મારા રીસાલા કનિલતુરેબમાં લખી છે અને અહીંયા પણ જરા લખવામાં આવે છે. બુખારી શરીફમાં છે કે કેટલીક છોકરીઓ દફ વગાડી બોલતી હતી. તેમાંની એક બોલી "અમારામાં એવા નબી છે કે કાલે થનારી ચીજને જાણે છે" ત્યારે હજરતે (સલ) સાફ ફરમાવ્યું કે એને નો કેહ. અને જે કેહતી હતી તે કેહ. મુલ્લા અલી કારી એની શરહમાં મીરકાતમાં કહે છે. "આપે એ કેહવાનું મના કીધું તેનું કારણ આપના તરફ ઇલમે ગેબની નીસબત કીધી તેનું મકસુદ જાણવું છે. એવીજ તરેહ શાહ અબદુલ હક્ક દેહલવી સાહેબે લમઆતમાં લખ્યું છે. એવીજ બીજી શરહોમાં પણ છે. કોઇ એમ કહે કે હજરતે (સલ) જે મના કીધું તેના કારણો શરેહવાળા અનેક બયાન કરે છે ત્યારે ખાસ ઇલમે ગેબની ના કેમ પડાઇ. તેનો જવાબ કે બેશક શરેહવાળાઓએ પોતાની ધારણાથી તથા શરીઅતના કાયદાથી અનેક કારણો બયાન કીધેલા છે. પણ જો હજરત (સલ)ને તમામ ગેબ અલ્લાહે બતાવ્યો હોત અને આપ બધું જાણત તો એ કારણને શરહ કરનારા બયાન કરતજ નહી. અને જ્યારે બધા શરહ કરનારાઓએ ઇલમે ગેબ નહી જાણવાનું કારણ બયાન કીધું તો જણાઇ ગયું કે તમામ ગેબનો ઇલમ હજરત (સલ)ને હતો, એ તેઓમાં મનાયલું નથી. વળી એ કારણનો ટેકો હદીસથી પણ મળે છે બુખારી શરીફમાં હજરત આએશા (રદી)ની હદીસ છે "જે કોઇ બયાન કરે કે હજરત કાલની વાત જાણતા હતા. તો તેણે જુઠ કહ્યું" વરી બુખારી શરીફમાં ઇબને ઉમરની હદીસ છે. હજરત ફરમાવે છે, "કાલે શું થનાર છે તેને ખુદા વગર કોઇ જાણતું નથી" એ વગર બીજી ઘણી હદીસો છે. કુરઆન સુરા મુદસ્સેરમાં છે. "તારા રબના લસ્કરોને તેના (ખુદા) વગર કોઇ જાણતું નથી." એની તફસીરમાં શેખ મોહીયુદ્દીન ઇબને અરબી (રહ) લખે છે "તે (લસ્કરો)ની ગણતરીને, તેના અંદાજાને, તેની કેફયતને અને તેની હકીકતને તેના (ખુદા) વગર કોઇ જાણતું નથી. કેમકે તેનો ઇલમ તે બધાની માહીયતને અને તેઓની હાલતને ઘેરનાર છે." એને લગભગ તફસીર અરાએસુલ બયાનમાં છે. તથા "કુલ્લા અમલેકો લેનફસી" ની તફસીરમાં પણ ગેબના મસલાનો ખુલાસો સારો લખાયલો છે.

અકાએદનો મસલો કુરઆન હદીસથી સાબેત કરવામાં આવે છે. તથા અકાએદની કીતાબોથી તથા ફીકહની કીતાબોથી દાખલો લેવાય છે. એ સીવાય બીજા કોઇથી દાખલો લેવાતો નથી. છતાં ઇબને અરબીની તફસીરથી તથા અરાએસુલ બયાનથી જે મેં દાખલો લીધો છે તે એટલા માટે કે આ સુફીઓ પણ આ મસલામાં અમને ટેકો આપે છે. નહી તો સુફીઓની વાત હદીસ કુરઆના મુકાબલામાં કદી કબુલ થાએ નહીં. ગુલામ મોહંમદ.

# જાહેર ખબરો.

## ઈસલામી ભાઈઓને ખુશ ખબર.

**"તોહફતુલ હિંદ"** નામનું પુસ્તક જે કે હિંદુસ્તાનમાં ઉર્દુ ભાષામાં ૧૧ વાર છપાઈ માન પામેલું તેનો તરજુમો ગુજરાતી ભાષામાં થઈ ૫૦ રતલી રોયલ ગલેઝ આઠ પેજી ૨૮૮ પૃષ્ઠમાં છપાયો છે. એમાં કરતાએ માત્ર હિંદુ ધર્મ તથા ઇસ્લામી ધર્મનો મુકાબલો કરી બતાવ્યો હતો. પણ ભાષાંતર કરનારે નોટમાં ખ્રીસ્તી ધર્મનો તથા આર્ય સમાજવાળાઓનો પણ મુકાબલો કરી બતાવ્યો છે, એમાં માત્ર મુકાબલોજ છે એમ નહિ પણ મુસલમાની ધર્મમાં ખુદાને કેમ માનવું. તથા ફીરસ્તાઓને કેમ માનવા ? પેગંબરોને કેમ માનવા ? કીતાબોને કેમ માનવી ? કયામત. તથા પાંચે બીનાએ ઇસ્લામનું પણ વર્ણન છે. કુરાણથી નીકાહ, તલાક, હરામ, હલાલ, સલામ, પારકા ધર્મવાળાને નહોતરૂં કરવું વગેરે. તથા પાદરીઓનાં ચોપાનિયામાં ઇસ્લામના ચંદ્ર ઉપર જે તેઓએ ધુળ ઉડાવી છે. તેનો ઉત્તર આપી. તે ધુળ તેઓ પર પાડી છે. અને લગભગ બધી શંકાઓનો જવાબ એમાં છે, દાખલા તરીકે કુરાનની ફસાહત ઉપર શંકા, તે બેબલથી લેવાયલું, કુરાનમાં આત્માને લાયક કંઇ નથી, તેમાં જંનતમાં ખાવાપીવાનું લખેલું છે. ચંદ્ર ફાટવાના ચમતકાર ઉપર શંકા, જેહાદ ઉપર શંકા, એકથી વધુ સ્ત્રીઓ સાથે નીકાહ કરવા ઉપર શંકા, તલાકપર શંકા, દત્તક પુત્ર જૈદે (રદ) પોતાની સ્ત્રીને મુક્ત દીધી તે પછી હજરત મોહંમદ (સલ) સાહેબે તેણીની સાથે નીકાહ કીધા તે ઉપર શંકા. હદીસોપર પાંચ શંકા, મેરાજ ઉપર શંકા, નમાજપર શંકા રોજાપર શંકા, જકાતપર શંકા વગેરે તથા પારસીઓનાં પુસ્તકોથી હજરત મોહંમદ સાહેબના ભવિષ્યવાદપણાની સાબેતી વગેરે છે. કીંમત રૂા. ૨. પોષ્ટવગર. બાંધણી પાકા પુંઠાની કપડાથી બાંધેલું છે

**"તોહફતુલ હિંદ"** અંગ્રેજી. મજકુર પુસ્તક વધારો સહીત એક બી. એ. સાથે તરજુમો કરાવી ૬૦ રતલી ગલેઝ કાગળ છે. કીંમત રૂા. ૨ પોષ્ટ વગર.

મોલવી રહમતુલ્લાહ મોહાજેરે મક્કા સાહેબનું અમુલ્ય પુસ્તક **ઇજહારૂલ હકનો** તરજુમો ગુજરાતી ભાષામાં કરી ગલેઝ ૫૦ રતલી કાગળ ઉપર આઠ પેજી પૃષ્ઠ ૫૦૦ ઉપર છપાવ્યું છે. એમાં એક પ્રસ્તાવના તથા છ અધ્યાય છે. પ્રસ્તાવનામાં કેટલીક જાણવાજોગ બાબતો લખી પાદરી ફાનડરની મીઝાનુલ હકકના કેટલાક ફકરાઓનો જવાબ છે. પેહેલા અધ્યાયમાં બાઇબલનું વર્ણન છે તથા તેની ભુલો, ખોટાપણાની સાબેતી છે. બીજા અધ્યાયમાં બાઇબલના ફેરફાર થયાનો સિધ્ધાંત તથા પાદરીઓના ધોકાઓનો ઉત્તર છે. ત્રીજામા નાસેખ મનસુખનું વર્ણન છે. ચોથામાં ત્રીદેવનું (તસલીસનું) ખોટાપણું બાઇબલથી તથા અકલી દલીલોથી છે. અને ત્રીદેવ વિષે તેઓના લીધેલા આધારનો ઉત્તર પણ છે. પાંચમામાં કુરઆનનું કલામ અલ્લાહ થવું સિધ્ધ કરી કુરઆન ઉપર તેઓની કીધેલી શંકાઓનો ઉત્તર છે. તથા એની સાથે હદીસોનો કેટલોક હાલ તથા તે વિષેની શંકાઓનો ઉત્તર પણ છે. છઠામાં હજરત મોહંમદ (સલ) સાહેબની પેગમબરીની સાબેતી છે. અને એની વચ્ચે બીજી ઘણી બાબતો સમાયલી છે. હજરતની નુબુવત ઘણી સારી રીતે તેઓની બાઇબલથી પણ સાબેત કરવામાં આવી છે. કી. રૂ ૩—૦—૦ પોષ્ટ વગર

| | |
|---|---|
| બેબલ પરીક્ષા કીંમત આનો ૧<br>જેહાદની હકીકત કી આનો ૧ | આ બંને ચોપડીઓ ઇજહારૂલ હકકના નમુના છે |

ખ્રીસ્તી અને મોહમદી ધર્મનો ચુકાદો કી. આનો ૧

આકાશ ચાલ રહદે પૃથ્વી ચાલ. કીં. આનો ૧

| | |
|---|---|
| નસીહતના બે બોલ<br>નદરતુન નઇમ<br>ફઝીલતુર રેબ, અન ઇલમીલ ગેબ<br>તાજીયાની હકીકત<br>ફીલસુફીની કસોટી<br>ટચ સ્ટોન ઓફ ફલાસેફરસ ઈંગ્રેજી | |

આપુસ્તકો દરેકને માટે પોસ્ટ ખરચ અરધા આનાની ટીકીટ મોકલેથી મફત મોકલવામાં આવશે,

**ગુલામ મોહંમદ બી. હાજી હાફેજ સાદેક**
**મુ. રાંદેર જીલ્લે સુરત.**